Actieblad

MAART 1987
97STE JAARGANG, NR. 1

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

"HANDEL IN HOOP" RONDGANG LANGS DE ALTERNATIEVEN LEIDT TOT EEN EN AL TREURIGHEID

Verslaggever Henk Ruigrok van de Nieuwe Revu maakte een rondgang langs de wereld van de "alternatieven". Het laat zich bevroeden tot welke conclusie hij kwam: veel wildgroei, totaal geen overheidscontrole en weinig wetenschappelijke bewijzen. Het artikel "Handel in hoop" begon met een grote foto van pater-genezer Saelman uit Baarn, "waar je terecht (kunt) voor rugklachten, hooikoorts, migraine, maar ook voor kanker". Voor de lezers van ons Actieblad is de Baarnse geestelijke geen onbekende. In het decembernummer 1985 maakten wij al gewag van de genezende pastor van Baarn. Die houdt bijvoorbeeld op woensdagavond een "genezingsuurtje" per telefoon. Hij houdt zich ook bezig met de meer klassieke handoplegging.

Theologie is natuurlijk een kennisbron, waarmee een priester bekend mag worden verondersteld. Maar wat zegt pastor Saelmen? Het is geen gebedsgenezing. In zijn kerkdienst zegt hij duidelijk en daarmee wijkt hij af van vele anderen die in de religieuze hoek alternatieve geneeswijzen beoefenen: "Het is niet Jezus die geneest. Het is niet God die het doet, ik ben het". Saelman, hij is al 64, doet aan "bilocatie". Hij verplaatst zich in het lichaam en de geest van de zieke. Concentreert zich op de zieke plek die (soms) warm wordt.

Henk Ruigrok sprak ook met de secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, *de heer I.A. van de Graaff.* "Iedereen", aldus Van de Graaff, "heeft wel een nicht in zijn familie die een sterk voorbeeld kent van een alternatieve kankergenezing. Tante Miep had kanker in het laatste stadium. Ze was opgegeven door artsen. Toen kwam die pillen uit Hongarije. Nu fietst ze weer. Maar ja, hoe is dat? In ons land sterft een derde van de mensen aan kanker. Als je van iedereen nog een paar honderd gulden kunt pakken is dat toch een gat in de markt. De meeste rommel die wordt aangeprezen kan niet zoveel kwaad. Maar ook niet zoveel goed. Het kost je alleen maar geld".

Extracten van een paddestoel

Ook het Koningin Wilhelminafonds is niet onbekend met wonderbaarlijke verhalen over genezing van kanker. Soms melden "uitvinders" zich zelf bij het fonds of bij een in kanker gespecialiseerde kliniek. Zo zouden Chinese en Japanse kankeronderzoekers goede resultaten hebben geboekt met extracten van de Sjiitake-paddestoel. De geneeskans werd niet gering genoemd: 80 pct. Je hoeft niet zelf naar het Verre Oosten om paddestoelen te zoeken. Een Rotterdammer die zich mycoloog noemt liet het KWF weten een cultivatie-techniekbeschrijving te koop te hebben zodat iedereen zijn eigen Sjiitaketuintje kon aanleggen...

In Alkmaar moet een helderziende-therapeut zijn die beweert in staat te zijn kanker via een telefoongesprek vast te stellen... Men moet er niet aan denken hoe hij de mensen de stuipen op het lijf kan jagen. Het *grenst aan het misdadige. Wel heeft hij een genees*middel; zo zou het sap uit tulpebollen een succesrijk bestrijdingsmiddel zijn van met name borstkanker. Maar dat sap moet dan wel uit Turkije komen. De Alkmaarder had de brutaliteit om het Koningin Wihelmina Fonds op te bellen om te vragen naar adressen van kanker patiënten: zijn "klantenkring" was wat klein.

Een plattelandsarts uit Beieren, Helmut Keller kreeg honderden vertwijfelde kankerpatiënten toen hij met het nodige gerucht aankondigde dat hij kankergezwellen kon genezen met een vleesetende plant. Via injecties of met tabletten werd de plant "toegediend".

In 1985 importeerde een firma uit Leeuwarden een soort thee uit Zuid-Amerika. Kankerwerend, voor wie het geloven wilde. "Indrukwekkende resultaten in een ziekenhuis bij Saô Paulo", beweerde de Leeuwarder zakenman. Het middel hielp niet alleen tegen kanker, maar ook tegen suikerziekte en reuma en kostte "slechts" 35 gulden per pakje. De man is gepakt voor fraude — hij had een uitkering maar wist wel een ton te verdienen aan zijn kwalijke thee.

Blokkade tussen lichaam en geest

In Berchem bij Antwerpen woont een spraakleraar, Luk Verdick, die jarenlang een goedlopende practijk had als natuurgenezer en beweert toen wel 100.000

frank per dag te hebben verdiend. In 1980 kwam hij voor de dag met een boekje "Kanker — zuiveren of aftakelen — uw keuze".

Hij is iemand die het weer anders aanpakt. Kanker, zo stelt hij, ontstaat door een geestelijk conflict. Dat kan leiden tot een "finale blokkade tussen lichaam en geest". Het gevolg is kanker. Verdick praat langdurig met zijn "patiënten" om er achter te komen welk conflict de kanker kan hebben veroorzaakt. In het geval van een lijdster aan leverkanker in het laatste stadium van de ziekte kwam hij er achter dat de stoornis lag aan de "dimensies van haar echtgenoot". Hij maakte een kruidendrank, biotoopkuur genaamd, waarna de vrouw de ziekte zelf te lijf kon. Drie maanden later, zo beweert Verdick, was ze geheel genezen. Voor 250 gulden mocht dat een koopje heten.

De schrijver van het artikel in de Nieuwe Revu polste de secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

Van de Graaff: Er is een wet op de geneeskunde. Daarin zijn zware definities vastgelegd van wat een medicijn moet zijn. De hele homeopathie wordt daarin genegeerd. Kwakzalverij is alles wat zich niet houdt aan de normen in die wet vastgelegd. Dus zeg ik: homeopathie is kwakzalverij. Hoewel de aanhangers daarvan tweehonderd jaar de tijd hebben gehad bestaat er geen spetter papier die bewijst dat hun geneeswijze enige wetenschappelijke grond heeft.

Secretaris Van de Graaff verwacht niet dat kankerpatiënten abonnementen op het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunst zullen nemen "maar is de Privé nou werkelijk het beste blad om je over je ziekte te laten informeren? Ik bedoel: je kunt toch best met je huisarts gaan praten. Daar word je toch veel wijzer van dan door een bonnetje uit Tros-kompas te knippen voor een verzendhuis in Sluis?"

"Ik noem dat nep"

Patiënten die bij de gewone dokter niet krijgen wat ze willen hebben, domweg omdat er niets is gaan naar de alternatievelingen. Ja, die hebben altijd wel iets. "De meeste van die rommel kan weinig kwaad", aldus Van de Graaff, "het is zeer sterk verdund. Maar het kan evenmin veel goed. Het kost enkel geld. En daar zijn die natuurmensen op uit. Ik noem dat nep".

Nep?

Van de Graaff (en met diens woorden besluit Henk Ruigrok het uitgebreide artikel, waaruit we ons een aantal citaten veroorloofden): Maar het is toch nep? Als u broodroosters verkoopt maar daar komt nooit een geroosterde boterham uit dan komt u toch ook niet aan met een verhaal van drie professoren die 's nachts en bij volle maan het broodrooster warm hebben zien worden? Kijk, op het gebied van de consument worden steeds zwaardere eisen gesteld. En terecht. Wie broodroosters verkoopt die het niet doen krijgt Frits Bom op zijn nek. Op medisch vlak blijft dat vreemd genoed achter.

Als je, aldus Van de Graaff, het nou maar in wollige taal uitlegt, een beetje vaag houdt, klopt altijd alles. Of klopt er niets. Zo'n meneer Vogel vertelt alleen maar verhaaltjes. Hij heeft nog nooit vastgesteld, wetenschappelijk vastgesteld, dat zijn middeltjes deugen. Ja wel verhalen over inboorlingen in Zuid-Amerika die zo ontzettend oud worden en o zo gezond zijn. Nou, als er dus een ding vast staat dan is het wel dat het leven van die inboorlingen verdomd kort en slecht is.

"Gladde voeten" door de pillen

In de rubriek "Uw goed recht" verhaalde het Algemeen Dagblad het geval van "Kees de buschauffeur" die een advertentie plaatste "Regering, laat ons kankerpatiënten niet sterven. Help ons!" Kees, kankerpatiënt, ging ten einde raad naar een "centrum voor alternatieve geneeswijze" in Amsterdam. Hij kwam bij een mevrouw die geen arts is. Ze prikte in zijn vinger voor wat bloed, nam daar vier druppeltjes van en legde die op een glaasje onder de microscoop. Er werd een polaroidfoto van gemaakt met witte en rode stipjes. Die witte stipjes duidden op kanker, aldus de mevrouw. Vervolgens schreef ze een recept waarmee de patiënt langs een balie moest, bemand met twee meisjes. Die vulden een plastic tasje met zeven potjes met pillen. De rekening? f 706.

Op de televisie zagen ze kort daarna een Moermanarts. Ze belden hem op maar de man "zat

het hele jaar al vol" en gooide de telefoon op de haak. Een tweede arts uit diezelfde hoek ging juist met vakantie. Tenslotte wist hij toch, en wel in den Haag een consult bij een Moerman-arts voor elkaar te krijgen. Het bleek een oudere dame. Hij moest er zijn voeten laten zien. Die waren door het pillen slikken glad geworden merkte zij op. Ze moest ook nog even de rug bekijken van Kees de buschauffeur. Bij de eerste blik reeds stelde zij vast dat Kees erg ziek was. Hij kreeg een recept voor nog meer pillen. Andere middelen moest de apotheker bestellen. Die liet hem weten dat hij net zo goed een sinaasappel kon nemen – "daar zit hetzelfde in".

----o----

OP ÉÉN PAGINA

Op een en dezelfde pagina van de Alkmaarse Courant van 2 februari: "Open ochtend astrologie" en "Centrum voor alternatieve geneeswijze". Het ene berichtje komt uit Alkmaar zelf, het "Groot gortbuikenburg" van de carnavalvierders. Daar houdt, in een pand van de nieuwe wijk Huiswaard-3 ene Afra Vredenburg een "open ochtend". Zij zal daar informatie geven over enige onzinnige cursussen over de astrologie, de astrosofie en horoscoop en levensloop. Astrosofie? De dikke Van Dale weet er al van en verzekert ons dat een astrosoof of een astrosofe iemand is die zich bezighoudt met de filosofie van de astrologie. Wie over dat alles nog wat meer wilde weten kon overigens ook nog telefonisch inlichtingen inwinnen. Het telefoonnummer stond er bij.

Het Centrum voor Alternatieve Geneeswijze had zich de zaterdag te voren heel deftig gepresenteerd met een "open huis". Aan de Fazantenhof in Schagen. Het was, zo verzekert ons het bedoelde bericht een initiatief van twee dames, Frea Plantinga en Inge van den Berg. Beiden zijn, zo wordt ons verzekerd, natuurgeneeskundig therapeut opgeleid door de Academie voor Natuurgeneeswijze in Bloemendaal. Vrije vestiging in Schagen, ondersteund door een krantenbericht in vette letters.

DIERENARTS

Onlangs heeft het bestuur van de Rotterdamse diergaarde Blijdorp dierenarts drs. N.M.J. Lateur ontslag gegeven. Lateur zou niet goed kunnen samenwerken met de oppassers en andere functionarissen van de dierentuin. En wel in verband met het gebruik door *Lateur* van alternatieve geneesmiddelen. Zo zijn vorig jaar bij de behandeling van een ernstige infectie bij de gorilla's homeopathische geneesmiddelen toegepast, volgens het blad van de Vereniging van vrienden van Blijdorp. Het later bezigen van een èchte therapie heeft niet kunnen voorkomen dat er dieren zijn gestorven.

IN WINSCHOTEN: SPREEKUUR BIJ DE DROGIST

Een inwoner van Winschoten werd in zijn practijk als maatschappelijk werker herhaaldelijk geconfronteerd met de financiële rampen die vaak het gevolg waren van het optreden van de natuurgenezer Bloem. Om nog maar niet te spreken van de psychisch grote teleurstellingen. Bloem behoort inmiddels tot het verleden. Hij heeft er om privé redenen de brui aan gegeven.

Althans... Zo'n twee jaar geleden nam Jack Koster de practijk van Fobbo Bloem in Winschoten over. Jack Koster kwam uit de muziekwereld, was o.a. manager van de groep The doctors, zoals Cees Stolk in de Winschoter Courant ons verzekert. Maar zijn optreden als verkoper van homeoapthische medicijnen, kruiden en drankjes kan net "als muziek" genezend werken.

Koster, zo horen we, pakte de zaak energiek aan voor wat betreft de verkoop van de medicijnen die nog altijd getooid gaan met de naam Bloem. Hij heeft nu zo'n tiental personeelsleden in dienst Nieuw is de samenwerking tussen drogisterij en "Bloem-therapeut Koster". De patiënt, zo wordt ons verteld komt vaak lichter bij de drogist binnen dan bij de arts. Zo in de trant van: ik heb platvoeten of lage bloeddruk. Een therapeut houdt een of twee keer per week een spreekuur bij de drogist. Dat werkt aldus Koster, wat drempelverlagend voor de patiënt in de richting van de natuurgenezer. Wel wordt er soms wat wantrouwend tegen aan gekeken... Wat een wonder!

De dienstverlening is nog uitgebreid nadat Bloem zijn hielen had gelicht. Er blijken nu al veertig "Bloem-therapeuten" te zijn; in Winschoten en omgeving is ene Hugo Koch. Ook het assortiment is door Jack Koster uitgebreid. Via laboratoria in België is Bloem b.v. in staat een miljoen medicijnen te maken in allerlei verdunningen. Naast VSM in Voorschoten en dr. Vogel — zal Biohorma in Elburg soms bedoeld zijn? — wil Bloem b.v. een derde plaats bemachtigen.

Ook al iets tegen de griep

Het artikeltje in de Winschoter Courant verscheen eind december: de grieptijd stond dus voor de deur. Geen wonder dat zegsman Jack Koster daarop inhaakte — je bent nu eenmaal zakenman of niet. Hij had, zo konden de lezers van de Winschoter Courant vernemen een griepkuur in voorraad. Het "gewone" griepvaccin is op een speciale manier 200 maal verdund. In zes ampullen kan dit goedje, Bloems eigen anti-griepmiddel worden ingenomen. Prijs *f* 24.95.

Nog een voorbeeldje hoe het allemaal werkt bij Bloem b.v. Koster geeft als voorbeeld een monteur die last heeft van een of andere allergie. Misschien zit 't 'm wel in het vuil van de garage. Welaan: pak wat vuil, "verdun" dat en dien dat de patiënt toe. De

homeopathie in een notedopje. Similia similibus curantur, zo luidt toch het devies van de homeopathen. Jack Koster zingt het deuntje al aardig na. "Op die manier", betoogt de Winschoter zakenman, "komt de afweer van het lichaam weer op gang en kan de ziekte uitgebannen worden". Hij verzuimt niet om te waarschuwen voor het zelf dokteren. Zonder therapeut ... dat zou zakelijk minder gewenst zijn. Het bedrijf, verzekert hij de verslaggever, heeft al een groei van 50 pct. meegemaakt met een omzet van een paar miljoen.

IN LEERDAM MAAKT HENK VAN LAAR DE AURA SCHOON

Een golf van irrationeel denken voorspelde Huizinga in 1936 in zijn "In de schaduwen van morgen". En waar vinden wij een artikel gewijd aan de Leerdammer Henk van Laar, automonteur, helderziende, magnetiseur? In de Papendrechtse Kerkbode of, aan de overkant van de Maas in de "St. Jans klokken"? Mis. Het decembernummer van Humanist, uitgave van het Humanistisch Verbond was gewijd aan het thema Ziek zijn en bestond het twee pagina's te wijden aan een kwakzalver.

Er staat een foto bij van Henk van Laar — hij heeft er een "schouwende" pose bij aangenomen. En de kop boven het artikel van Ingeborg van Teeseling verkondigt ons in blauwe kapitalen: Soms zit ik naar het journaal te kijken en weet ik opeens dat het niet goed gaat met Harm Siezen.

Bij hem thuis boven is een kamertje. Daar ontvangt hij de mensen als ze nog naar hem toe kunnen gaan. Hij strijkt langs het lichaam op een centimeter of vijf afstand terwijl ze met de benen naast elkaar ontspannen zitten, met de armen op de bovenbenen. "Ik voel dan hun aura en maak dat schoon".

Zijn handen weten waar het mis zit. En degene die op de stoel zit voelt het ook. Tintelen, warm worden, trekken. "Dan begint het magnetiseren. Het is dan net also ik via mijn kruin iets binnen krijg dat ik door moet geven. Dat doe ik dus met mijn handen. Ik ben een doorgeefstation".

Van Laar noemt zichzelf een aanvulling op de medische wetenschap, geen vervanging. En nuttig is in elk geval dat hij in de garage waar hij werkt direct door heeft wat er aan mankeert wanneer een auto komt binnenrijden. Al stelt die het zonder aura.

EEN KWAKZALVERSRUBRIEK TREURIG MAAR WAAR

De paranormale genezer Hans van der Meer te Rotterdam heeft van het Vrije Volk een eigen rubriek in die krant (oplage 160,000) gekregen. Zijn eerste bijdrage werd gesierd met een portret van Moerman himself. Van der Meer pleitte in deze rubriek voor een z.g. integrale geneeskunst, de reguliere en de alternatieve in één verbond. "Zodat degenen die de patiënt behandelen kunnen beslissen welke behandeling voor de zieke het beste is".

De man vraagt zijn lezers om handtekeningen om zo druk te oefenen op de Tweede Kamer voor de totstandkoming van die integrale geneeskunst. "Laten we eens proberen 1987 het jaar te maken van de integrale geneeskunst".

Van der Meer vindt het natuurlijk erg triest dat de alternatieve genezerij door de ziekenfondsen niet wordt vergoed terwijl de rekeningen naar hij beweert vaak veel lager uitvallen dan die uit de reguliere hoek. Invoering van de integrale geneeskunde zoals deze Van der Meer zich denkt zou het ook overbodig maken nieuwe onderzoeken te doen, zoals die naar de Moermantherapie.

De rubriek in Het Vrije Volk heet "Naast het normale" en lezers die vragen hebben over alternatieve of paranormale geneeswijzen kunnen via de krant bij Hans van der Meer terecht.

Het is nauwelijks te geloven, dat een serieuze krant een dergelijke kwakzalversrubriek opent maar het staat er zwart op wit. Die Van der Meer is zo brutaal om in zijn eerste "rubriek" over het feit dat hij geen diploma heeft op pedante toon te verklaren: "Het diploma dat mensen zoals ik hebben wordt gevormd door hun resultaten en deze komen ook wetenschappelijk vanzelf naar boven als er geïntegreerde geneeskunst naast elkaar in plaats van tegen elkaar wordt uitgeoefend".

NATUURGENEESWIJZEN IN PAKKET LEIDT TOT HOGERE PREMIE

Het Regionaal Ziekenfonds Noord-Holland-Noord heeft op 1 januari, zo lezen wij in de Alkmaarse Courant, de aanvullende verzekering uitgebreid met vergoedingen voor alternatieve geneeswijzen, herstellingsoord, gezinshulp en thuisverpleging. De premie voor de aanvullende verzekering wordt met twee kwartjes per maand verhoogd. Alternatieve geneeswijzen komen alleen voor vergoeding in aanmerking als het gaat om natuurartsen, artsen-acupuncturisten, anthroposofische artsen, artsen voor Moermantherapie en chiropractoren, aangesloten bij de desbetreffende vereniging. De artsen moeten werken in het gebied van het regionaal ziekenfonds. Per consult wordt maximaal 25 gulden vergoed; alternatieve geneesmiddelen worden voor 100 pct. vergoed. Maximaal wordt *F* 500 per gezin per jaar uitgekeerd.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

SONJA, HET WERKTUIG DER ENGELEN

De inspecteur voor de volksgezondheid in Friesland. H.T. Kijlstra heeft voor de televisie (Tros) stelling genomen tegen een vrouw, die zich het "werktuig der engelen" noemde, Sonja de Vries. Zij heeft door haar optreden als "genezeres" schade berokkent aan kwetsbare mensen. De 31-jarige Sonja de Vries woont in het Noordhollandse dorp De Rijp maar was als "werktuig der engelen" in het bijzonder in Friesland actief.

Sonja was, zo rondom de jaarwisseling, het onderwerp van heel wat krantеberichten en zij bracht het zelfs tot het beeldscherm. Dat gaf overigens ook het advies aan mensen die slechte ervaringen hebben om zich te richten tot postbus 2204, 8901 JE te Leeuwarden (Inspectie der volksgezondheid). "Ik zal", zei de inspecteur, "over deze vrouw een ernstig woordje met de officier van justitie spreken".

Een predikante mevr. mr. ds. H.A. Oosterveld zei ronduit: Je wordt beduveld. Een patiënt, die het vertrouwen in "het werktuig der engelen" had verloren constateerde: Je wordt gehersenspoeld. Het is onvoorstelbaar dat je alles gaat geloven.

Toe maar: reuma, kanker, aids...

Sonja de Vries is ongeveer drie jaar in kleine kring begonnen met haar genezingen. Zij geeft voor dat de "engelen van God" ziekten als spierdystrofie, kanker, reuma en aids kunnen genezen. Het gemiddelde gezin zou bij een behandeling door het "werktuig der engelen" niet meer dan 300 gulden betalen terwijl de behandeling zich over een heel jaar uitstrekt.

De vrouw verwierf veel patiënten in Friese christelijke kringen en zij kwam in de publiciteit toen in oktober jongstleden een van haar aanhangers, de docent van een christelijke school in Damwoude, Fr. door zijn schoolbestuur werd geschorst. Aanhangers hebben een stichting gevormd, waarbij de naam van de apostel Andreüs wordt genoemd. Sonja heeft ook een secretarisse, Lucienne genaamd en een van de kreten, die ons is bijgebleven van de televisie-uitzending aan de vrouw gewijd luidt: "Jaloeska in haar hemelse naam, Sonja is haar aardse naam". Het is waarachtig of we bij de Hare Krishna's of de aanhangers van de Bhagwan zijn beland!

Doctorandus voorzitter stichting

T. Tiemersma uit het Friese Damwoude wist het zeker, zoals bleek uit een brief die hij naar het Noordhollands Dagblad stuurde: "De tv-uitzending van Tros-Aktua over Sonja de Vries was verre van objectief. Er is geknipt, weggelaten en gesuggereerd. Wij weten dat mevrouw De Vries een instrument is van God en Zijn waarheid zal zeker aan het licht komen". Dat was ingezonden stukje nr. 23 aan Sonja gewijd. Nr 22 van Th. de Jong uit Ursem was van nuchterder toonaard:

"Alles wat ik tot dusver over Sonja de Vries heb gehoord en gelezen neem ik met een korreltje zout. Zij geeft zich uit als engel, maar zou zich beter een boze geest kunnen noemen. Ik kan mij voorstellen dat de gemeenschap er in trapt. Wat ze in De Rijp vertellen geloven ze in Graft (het onmiddellijk aan De Rijp grenzende dorp, red. AtdK) De gemeenschap van de Schermer vindt het een lachertje".

De bladen van de GPD — waarin ook de Leeuwarder Courant en de bladen van het Noordhollands Dagblad samenwerken — hebben in artikelen die bijna een pagina besloegen aandacht geschonken aan de vrouw uit De Rijp, die enige weken lang zo in de belangstelling stond. Zo bleek dat de omstreden Apostel Andreüs Stichting aan geld poogde te komen door het verzenden van kettingbrieven. Het adres van de stichting in Leeuwarden stond er op. Men moest dan vijf gulden zenden. Naderhand verklaarde de voorzitter van de stichting, drs. G. Helder te Leeuwarden zich te distantiëren van deze wijze van fondswerving.

Wat de klachten van teleurgestelde patiënten betreft heeft Sonja de Vries een even eenvoudig als afdoend antwoord: "Ze hebben niet voldoende naar de engelen geluisterd",

Ja, die engelen. Elendras, een engel uit de zesde sfeer van het licht heeft zich geopenbaard aan Sonja de Vries die zelfs een precieze beschrijving van Elendras kan geven: blond haar, blauwe ogen, 1.71 lang. Gehuld in een wit gewaad. Géén vleugels. Een zwager van haar, epilepticus, was de eerste die door de engelen werd genezen. Sonja heeft al eens aangedrongen op een hersenonderzoek omdat haar "hersenen geen prikkels uitzenden als haar lichaam door de engelen wordt gebruikt". Zij beweert dat niemand dat wil onderzoeken. Maar de engelen doen wel leuke dingen met haar. Als zij soms op de fiets zit, trappen ze met haar mee. Als de engelen het daar nu maar bij lieten...

Naderhand werd nog bericht dat de inspecteur voor de volksgezondheid in totaal 35 brieven kreeg waarin negatieve ervaringen met "de engelen van Sonja" werden vermeld. Dat gaf hem aanleiding tot overleg met de Leeuwarder officier van justitie. Er kwamen veertig brieven van positieve aard, maar dokter Kijlstra vermoedde dat daar "een zekere regie" in school.

KNOFLOOKPREPARATEN

De Alternatieve Konsumentenbond is in de knoflook gedoken. De effecten van knoflookpreparaten zijn heel gering, zo wordt vastgesteld in een rapport, dat de bond heeft samengesteld, "Knoflook en knoflookpreparaten" genaamd.

De meeste preparaten blijken maar weinig knoflook te bevatten en het effect van de dosis, die wordt geadviseerd door de fabrikanten van knoflookcapsules is geringer dan die van een klein teentje echte knoflook.

"Gezond hart, gezonde bloedvaten, fitheid, jong

blijven, strijd tegen de ouderdom, verhogen van prestaties".... dat alles wordt de gebruikers van de — meest nogal prijzige — knoflookpreparaten in het vooruitzicht gesteld. Het zijn loze kreten, stelt het rapport van de Alternatieve Konsumentenbond vast.

De conclusie van het rapport is dat men maar beter teentjes verse knoflook of gefruite knoflook kan gebruiken al kan lang niet iedereen tegen forse hoeveelheden knoflook. Bij koken blijven de eigenschappen van de knoflook minder goed behouden.

Het rapport is bij de Alternatieve Konsumentenbond voor *f* 7.50 te krijgen (postbus 61236, 1005 HE Amsterdam). Ook aan de goede zijden van het eten van knoflook is aandacht besteed.

"KNEIPPEN" BIJ MOEDER-OVERSTE

Yoga onder leiding van de moeder-overste behoort tot de rustgevende therapieën van het klooster Marienkron in Mönchhof in Oostenrijk. De orde van de Cisterciënzers beperkt zich in dit complex niet tot mediteren. Zusters, artsen en medewerkers hebben een dienende functie in het hier gevestigde Kneipp-Kurhaus.

Het klooster ligt in de provincie Burgenland, op 60 km afstand van Oostenrijks hoofdstad Wenen. De gasten moeten er nieuwe krachten op doen, dank zij de sfeer en medicinale baden volgens de methode van pastoor Kneipp, die ze het eerst toepaste in de vorige eeuw. Bovendien wachten hen tijdens deze badvakantie alle denkbare genoegens van het verblijf in een uitstekend hotel.

Hart- en vaatziekten en stofwisselingsproblemen krijgen speciale aandacht, maar ook mensen die tobben met ouderdomsverschijnselen, overgewichten e.d. wordt zo'n "klooster-kuur" aangeraden.

Prominenten uit de wereld van kunst, politiek en handel zijn er min of meer "stamgasten" geworden, onder het motto: voorkomen is beter dan genezen. De geneeskunst van de artsen wordt even hoog geprezen als de hulpvaardigheid en het medeleven van de zuster-Cisterciënzer en de yoga-lessen van de moeder-overste.

DE SOKKEN VAN DIRK JAN

Dirk Jan Visscher uit Hoofddorp blijkt te worden aangeduid als "de uitvinder van de biomagnetische sokken", een soort sokken waarmee men volgens Visscher allerlei ziekten kan genezen. De lezer zal zich herinneren dat in advertenties zelfs medici op een of andere wijze bewogen waren om prijzende woorden te uiten voor deze Sokken. De reclame mag intussen niet meer in dagbladen en tijdschriften verschijnen. De Keuringsdienst Medische Aspecten noemde de reclame ontoelaatbaar. Verwachtingen worden gewekt, die niet waar te maken zouden zijn.

Volgens Haarlems Dagblad is het niet uitgesloten dat Visscher voor de strafrechter moet verschijnen. De Haarlemse hoofdofficier van justitie, mr. H.W.P. Remmerts de Vries deelde dit mede. Visscher wordt er van verdacht de wet op de medische hulpmiddelen te hebben overtreden. In april vorig jaar heeft de Consumentenbond justitie in Haarlem gevraagd een einde te maken aan de aanprijzing van de biomagnetische sokken, die vervaardigd werden in een fabriekje te Vijfhuizen, evenals Hoofddorp in de Haarlemmermeer gelegen.

Een onderzoek van de politie te Heemstede leverde niets op en wel op grond van proefnemingen met de sokken die zouden zijn gedaan in Amsterdam, Haarlemmermeer en het Westduitse Bramsche. Vreemd genoeg liet de politie zich hierdoor overtuigen. In tegenstelling daarmee liet de hoofdofficier van justitie te Haarlem weten dat de zaak tegen Dirk Visscher nog niet is geseponeerd.

MET GULLE HAND

Men zou het zo niet zeggen bij de stijgende kosten van de gezondhiedszorg — probleem waar men overigens niet alleen hier te lande mee worstelt! — maar staatssecretaris Dees heeft nog wel een goed gevuld potje achter handen. Zo is er vorig jaar al eens in de beurs getast om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden die strijkers en hun bentgenoten hebben om te hoge bloeddruk te beïnvloeden. Staatssecretaris Dees heeft nu de Moermanarts J. Wiese uit Alkaar ruim 120.000 gulden subsidie toegezegd voor voltooiing van het onderzoek naar de waarde van de Moermantheorie die deze arts — die zichzelf als Moermanarts afficheert — te voltooien. Volgens de Alkmaarse Courant begon Wiese in 1978 op eigen initiatief met zijn onderzoek. Hij zou thans over de gegevens van 149 genezen kankerpatiënten beschikken die de Moermantherapie hebben gevolgd.

Men zal zich herinneren dat het grote wetenschappelijk geleide onderzoek, dat met alle waarborgen van een objectief wetenschappelijk onderzoek was omringd, tot niets heeft geleid. Onder meer omdat steeds meer Moerman-artsen afhaakten. Voor dit onderzoek had het Koningin Wilhelminafonds een fors bedrag vrijgemaakt. Dr. H.C. Moolenburgh van de artsen werkgroep niet-toxische tumortherapie, een werkgroep waar 22 van de ongeveer dertig Moermanartsen bij zijn aangesloten noemde de voorstellen van de voorbereidingscommissie voor het onderzoek "idioot geklungel". De vereniging van Moermanpatiënten "Amnestie" had ook weinig op met een wetenschappelijk onderzoek, dat wellicht hun illusies in lucht zou doen opgaan.

Stage lopen bij Moerman zelf

Peter Zethoven van de Alkmaarse Courant stapte

naar de heer Wiese en vroeg hem naar zijn onderzoek. Zeven Moerman-artsen hebben voor Wieses onderzoek patiënten aangeleverd, zo blijkt, maar de meesten komen van dokter Moerman zèlf. De subsidie die Dees de natuurarts toestopte is nog niet genoeg: hij komt nog zestig mille te kort. Naar hij Peter Zethoven vertelde heeft het onderzoek hem handen vol geld gekost en balanceerde hij af en toe op de grens van het faillissement. Bij de research krijgt hij hulp van Astrid Antonczyk uit Amsterdam en van mr. M. de Vries te Leiden. Dit laatste voor eventuele juridische problemen.

J. Wiese is in 1978 met zijn onderzoek, begonnen. Hij kwam in 1977 met de Moermantherapie in contact door de vader van Martine Bijl, "een doodnuchtere huisarts uit Amstelveen". Hij is stage gaan lopen bij Moerman zelf.

Wiese hoopt het onderzoek dit jaar nog af te ronden. Op de vraag van Peter Zethoven wat voor soort arts hij nu eigenlijk is antwoordde Wiese: "Ik was huisarts en heb me ook in ziekenhuizen bekwaamd. Ik noem mezelf het liefst h o l i s t i s c h (spatiëring van ons, red. AtdK) arts. Maar dat is een veel te moeilijk woord voor veel mensen. Zeg maar, dat ik mij heb toegelegd op erkende en (nog) niet erkende natuurgeneeswijzen".

HET ZUINIGE ANTWOORD VAN DE STRIJKER

Een zo zou men denken onschuldig televisie-programmaatje: *Drie vrouwen*. Bij de Vara op een maandagavond. En daar verschijnen plotseling op het beeldscherm een paranormale genezer, een patiënte, en een onderzoeker van "het parapsychologisch instituut" te Utrecht. De paranormale genezer blijkt Hans Nieuwenhuis te zijn. De patiënte mevrouw Lucas is een knappe blondine met bril, waarvan de "genezer" tevoren foto's heeft gezien. Maar hij heeft haar niet gesproken.

Terwijl Nieuwenhuis een koptelefoon met muziek opzet ondervraagt de presentatrice mevrouw Lucas. Ze lijdt al dertien jaar aan migraine. In de loop van de tijd is de migraine verergert, zij slikt er pillen voor maar de kwaal ontregelt haar hele leven. Dan gaat de koptelefoon af en de strijker kan beginnen.

— Hoe gaat U dat doen? vraagt de presentatrice.

— *Intuïtie*, antwoordt Nieuwenhuis. De foto's die hij van tevoren heeft bekeken hebben hem "reflecties" gegeven. Voorzichtigheidshalve zegt hij nog: "Of 't lukt is de vraag".

Patiënten en strijker gaan dan even terzijde zitten en onderwijl ondervraagt de presentatrice Boschga van het parapsychologisch instituut. Die blijkt Nieuwenhuis te kennen en verzekert: Ik weet dat hij effect kan bewerkstelligen en diagnose kan stellen.

Er zijn duizend genezers in Nederland. aldus Boschga

— Zijn die goed?

— Bij lange na niet. 't Gros is niet goed. De goede genezers kun je op de vinger van een hand tellen. Die kennen wij.

Op nadere vragen antwoordt Boschga dat het onderzoek nog maar in een beginstadium verkeert. "Aan schiften zijn we nog niet toe". Presentatrice: Medici schrijven de successen van genezers vaak toe aan suggestie.

Boschga: Dat is een zwaktebod van de medici.

Hij verzekert vervolgens dat de paranomale genezers *goed zijn voor twee miljoen bezoeken van patiënten per jaar*.

Dan komt de "achtergrond" waar Hans Nieuwenhuis bezig is met strijkbewegingen zijn diagnose te stellen aan het woord.

Nieuwenhuis over zijn "onderzoek": De rug van mevrouw staat scheef. Ik constateer een aanleg voor asthmatische bronchitis, allergie... ze raakt oververmoeid.

"Een wat zuinig antwoord", aldus de presentatrice.

Nieuwenhuis tot mevrouw Lukas: Heeft u de neiging wat moeilijk te lopen?

Neen, dat is niet het geval

En ze heeft ook geen ongeluk gehad, zoals Nieuwenhuis veronderstelt, vragenderwijs.

Mevrouw Lukas zegt trillingen in de rug en *vervolgens in de handen te voelen*.

Nieuwenhuis meent sporen van een buikoperatie te bespeuren.

Eindelijk iets dat klopt: mevrouw Lucas heeft een baarmoederoperatie ondergaan.

Boschga: Nieuwenhuis voelt dat aan eigen lijf!

Nieuwenhuis: Ik voel dat de baarmoeder is weggenomen.

In de zaal wordt gelachen maar Nieuwenhuis verzekert ook menstruatiepijnen te voelen. Maar die pijngevoelens gaan direct na het stellen van de vraag weer weg. "Anders zou ik in het ziekenhuis belanden".

De presentatrice deelt daarop mede, dat mevrouw Lukas lijdster is aan migraine.

Nieuwenhuis heeft onmiddellijk zijn antwoord klaar: Dat vind ik niet zo belangrijk. Dat wordt door andere dingen veroorzaakt.

En onze strijker heeft onmiddellijk ook een advies voor mevrouw Lukas. Zij moet naar een goede fysiotherapeut gaan, zegt hij. Een advies dat hij verder niet toelicht. Wel laat hij er nog op volgen dat zij daarna, mocht zij bij de fysiotherapeut geen baat vinden, naar een paranormale genezer kan gaan.

Boschga, die verzekerd had dat Hans Nieuwenhuis diagnose kan stellen werd niet meer om een waardeoordeel gevraagd.

Een nieuw onderwerp kwam aan bod, patiënte, strijker en Boschga verdwenen van het scherm.

(Boschga vertegenwoordigt de "school" van de roemruchte prof. Tenhaeff, die opgevolgd is door prof. Van Praag die echter meestentijds buitenslands vertoeft. Het serieuze wetenschappelijke onderzoek op het terrein van de parapsychologie wordt, zoals bekend, in Utrecht verricht door prof. dr. M. Johnson en diens medewerkers)

GESCHUD EN GEWREVEN...

Het Amerikaanse consumentenblad Consumer Reports van januari jongstleden wijdde een artikel aan homeopathische geneesmiddelen. "Deze 19de eeuwse geneesmiddelen zijn veilig en zelfs bekoorlijk. Maar doeltreffendheid is een ander verhaal", verzekert de titel van het artikel. Dat voert de lezer in de spreekkamer van een homeopathisch arts die op schappen duizenden geneesmiddelen in kleine flesjes heeft staan.

De auteur beschrijft Hahnemanns experimenten aan het einde van de 18de eeuw en diens conclusie dat "hoe kleiner de dosis, hoe groter het effect" is. De extreme verdunningen lieten dankzij het schudden of verwrijven de vitale kracht van het oorspronkelijke geneesmiddel in de vloeistof achter. De meeste homeopathische geneesmiddelen zijn veel te veel verdund om enig fysiologisch effect te sorteren.

Faculteitsleden van 49 farmaceutische onderwijsinstellingen in de Verenigde Staten beantwoordden een enquete van Consumer Reports. Vrijwel allen antwoordden dat de homeopathische geneesmiddelen geen werking hadden uitgezonderd misschien als placebo's voor lichte ongesteldheden die gewoonlijk vanzelf genezen.

Medici die geraadpleegd werden wezen voorts op het gevaar dat dergelijke geneesmiddelen worden toegepast, het zij door artsen, het zij door kwakzalvers in het geval van wat in werkelijkheid een ernstige aandoening is. Geneesmiddelen die geen werking hebben zijn levensgevaarlijk bij toepassingen voor ernstige ziekten. Het gebruik er van kan soms een gevaarlijk uitstel van een passende behandeling tot gevolg hebben.

In de Verenigde Staten vallen de homeopathische geneesmiddelen nog altijd niet onder de regeling van de Food and Drug Administration. Te onzent worden ze al evenmin erkend als geneesmiddel in de zin van de wet. De Consumer Union is van oordeel, aldus besluit het artikel dat we hierboven citeerden, dat het Congres de tegenwoordige wet moet aanvullen en de eis stellen dat van de homeopathische geneesmiddelen dezelfde eisen worden gevergd als van andere geneesmiddelen. Dat wil zeggen dat ze veilig zijn, effect sorteren en dat etiketten overeenkomstig de waarheid luiden.

---o---

BASTGEWEI VAN EDELHERT GENEESMIDDEL?

In het tijdschrift De Jager beschrijft "Martin" de domesticatie van het edelhert in Nieuw Zeeland. De Oosterse geneeskunde was een extra stimulans om deze nieuwe vorm van veeteelt economisch aantrekkelijk te maken.

Van huis uit kwam het edelhert niet in Nieuw Zeeland voor. Maar de condities bleken er optimaal voor het ingevoerde edelhert — in die mate zelfs dat het bepaald schadelijk werd. Toen in het midden van de jaren zestig de vleesprijzen sterk opliepen ging men met helicopters op de hertenjacht. De vliegtuigen werden bemand met ex-Vietnampiloten en scherpschutters. Jaarlijks werden toen ongeveer 100.000 herten geschoten en de hertenpopulatie verminderde sterk.

Daarna heeft men, omdat de export behoorlijk op gang was gekomen, het anders aangepakt. In 1970 was de eerste hertenfarm een feit; in 1983 waren er al meer dan 500 met een totale bevolking van 250.000 edelherten. Het gaat niet alleen om de vleesproduktie. Van belang is namelijk het z.g. bastgewei. Door het gewei onder plaatselijke verdoving te amputeren voordat botvorming is opgetreden kan van een volwassen hert ongeveer $2\frac{1}{2}$ k.g. bastgewei worden verkregen. Daar is de grote vraag naar, met name uit Hongkong en Korea waar men een prijs van rond *f* 500 per kilo bastgewei kan maken!

Van bastgewei wordt een alcohol extract vervaardigd dat bekend staat onder de naam "pantocrin". Deze stof wordt veelvuldig gebruikt voor Chinese medicijnen. Auteur "Martin" in De Jager, die een indrukwekkende hoeveelheid literatuur op dit terrein raadpleegde ontdekte dat in een recente catalogus van een firma die handelt in Chinese medicijnen zeven preparaten vermeld werden waar pantrocin aan te pas komt. Het wordt ook genoemd in de Chinese farmacopee en in het farmacologische standaardwerk Study of Medicinal Substances. De samenstelling van pantocrin voor zover nu bekend bevat overigens nauwelijks reële aanknopingspunten om verbanden te leggen met het gebruik van het preparaat als geneesmiddel. Maar het laatste woord is over pantocrin nog niet gesproken, meen "Martin".

Een aantal Japanse farmaceutische industrieën houdt zich al geruime tijd bezig met het onderzoek naar de mogelijkheden van pantocrin, waarvan het aantal toepassingen in de traditionele Chinese geneeskunde overigens ongelooflijk groot is: zwakheid, depressie, gebrek aan eetlust, slapeloosheid, dementie, hartinfarkt, bloedarmoede... En dan is er natuurlijk de toepassing als middel ter opwekking van de geslachtsdrift... Als dat inderdaad "werkt" kan men althans de neushoorn met rust laten en rustig het bastgewei importeren van de hertenfarms in Nieuw-Zeeland.

● *Wegens overvloed van kopij hebben wij een uitvoerige bespreking van "Auszenseitermethoden in der Medizin" (zie pag. 8 decembernummer) moeten uitstellen.*

JUNI 1987
97STE JAARGANG, NR. 2

Actieblad

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

KEURMERK ZAL GEEN DAM OPWERPEN TEGEN DE ALTERNATIEVE STORMVLOED

Een (radio)-uitzending van de NOS, op Hilversum 5, met betrekking tot de stichting Ombusman, was de eerste keer dat het publiek in kennis werd gebracht met plannen voor een soort keurmerk voor artsen. Voorzitter W.H. Cense van de beroepsorganisatie van artsen, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Geneeskunst (KNMG) sprak er over in het programma van de stichting Ombudsman. Daar viel nog meer in te beluisteren, namelijk het optreden van de arts Merkelbach uit Rotterdam als "celtherapeut". De secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de heer I.A. van de Graaff heeft het standpunt van de vereniging toegelicht.

De uitzending begon met een gesprek van presentator Peereboom met de heer Cense. Deze vertelde van de plannen van de KNMG. Zo'n keurmerk noemde hij handig voor consumenten die uit dat keurmerk kunnen afleiden dat de betrokken arts zijn zaakjes voor elkaar heeft. De plannen, zo vertelde hij verder zijn ontwikkeld tegen de achtergrond van het rapport van de commissie Dekker. En verder: Dat is een uitdaging! De verzekeraars krijgen wanneer die plannen doorgaan een geweldige macht. Daardoor zijn deze zaken, zoals het keurmerk nu in een stroomversnelling gekomen.

Het keurmerk is een kwaliteitsgarantie van de beroepsorganisatie voor de artsen die voldoen aan de eisen van bijscholing, van onderlinge toetsing en het onderhouden van samenwerkingsverbanden. Cense achtte het niet uitgesloten dat artsen uit de beroepsorganisatie verdwijnen. Hij had het over het zelfreinigend vermogen en vond dat dat nu te weinig gebeurt. "Op veel fronten gaan artsen te aardig met elkaar om."

Uit het vervolg van het gesprek, waarin ook de secretaris van de KNMG, Berkesteyn werd betrokken bleek dat er nog meer veranderingen op komst zijn.

Vraag van de presentator: Een bordje aan de deur zou uitkomst bieden?

Berkesteyn vervolgde: Als je een bordje leest met "celtherapie" weet je niet wat dat precies inhoudt. De Vereniging van artsen voor alternatieve geneeswijzen onderhandelt met de KNMG over eisen voor opleiding en kwaliteit. Wie even voor een eendaagse cursus naar Londen vliegt en zich vervolgens als "acupuncturist" vestigt komt niet in aanmerking voor het "keurmerk", zo werd te verstaan gegeven.

Een dure celtherapeut

Let wel — dit was een uitzending van de stichting Ombudsman. En er was een klacht die die stichting voor de microfoon wilde behandelen. Dat betrof een bekend beoefenaar van de celtherapie hier te lande, de Rotterdamse arts Merkelbach.

Zelf bleek hij niet bereid om voor de microfoon van gedachten te wisselen. In plaats daarvan kwam de arts Trossèl telefonisch in de uitzending.

Peereboom: Doet Merkelbach zijn werk altijd goed?

Trossèl: Ja, al kun je geen garantie geven. In Duitsland en Zwitserland zijn 5000 artsen aangesloten die de celtherapie beoefenen.

Peereboom: Uw naam is genoemd door de heer Merkelbach. Waarom komt hij zelf niet?

Antwoord: 't Gaat om de klacht van een patiënt.

Peereboom: 't Gaat om de mondigheid van een patiënt. Kunt U daar niets over mededelen?

Antwoord: Ik kan geen medische informatie geven.

Berkesteyn, secretaris KNMG: Er is contact geweest met de heer Merkelbach, die zich beriep op het beroepsgeheim. Maar het beroepsgeheim is een zaak van de patiënt. Ik ken de casus (het geval) niet. Er kan een open discussie worden gevoerd over die celtherapie.

De betrokken patiënte kwam hierna aan het woord. Zij vertelde dat zij zich al lang vermoeid en zonder energie voelde. Toen las zij in een damestijdschrift een advertentie naar zij meende met een interview met Merkelbach om door acupunctuur ziekten op te laten sporen. "Ik dacht: dat probeer ik". Ze is daarop naar Rotterdam gereisd voor een consult. Ze kreeg een verwijsbriefje voor het maken van röntgenfoto's. Ze kreeg ook twee boekjes voor afslanken door middel van injecties. Merkelbach achtte bloedonderzoek nodig. Het beste was het wanneer dat in Zwitserland zou geschieden, vertelde hij. Maar hij waarschuwde dat dat wel duur zou worden: 350 gulden.

Bloed en foto bleken prima.

En nu heb ik een paardemiddel...

Maar Merkelbach was nog bij lange na niet aan het eind van zijn latijn. Hij had nog iets in petto, een paardemiddel was het wel, zo waarschuwde de celtherapeut. "Maar", aldus de patiënte, "hij was zo positief dat het hielp. Dat garandeerde hij".

Merkelbach deed een injectie. "Ik werd er verschrikkelijk beroerd van. Ik ging bijna tegen de vlakte".

De patiënte sprak als haar mening uit wel met water te zijn ingespoten, maar hoe dan ook – na een week kwam een rekening van 1500 gulden! Omdat er in haar lusteloze toestand in het geheel geen verandering was gekomen was ze niet van plan om te betalen. Op een brief van 23 september vorig jaar reageerde Merkelbach niet, maar op 13 april j.l. kreeg klaagster een aanmaning van de Incasso-unie te Eindhoven om onmiddellijk een rekening van 2600 gulden aan Merkelbach te voldoen.

Op de rekening stond voor 210 gulden aan vitaminepillen en voor het bekijken van de röntgenfoto's rekende Merkelbach 100 gulden.

Of de patiënte ooit was medegedeeld hoeveel de celtherapie zou kosten?

Neen, daar was haar niets van verteld.

De boekjes die ze meegekregen had had ze in de trein weggegooid.

Ruisendaal van de stichting Ombudsman van de NOS constateerde dat er drie brieven zijn geschreven aan Merkelbach maar daar heeft hij nooit op gereageerd. De celtherapie is de patiënte opgedrongen. Merkelbach adverteert: het is zaak voor de inspectie om uit te zoeken in hoeverre Merkelbach daarmee over de schreef gaat.

De secretaris van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de heer I.A. van de Graaf verklaarde: Die celtherapie is een niet aanvaarde therapie. Er is geen wetenschappelijk materiaal waaruit valt af te leiden dat die celtherapie werkt.

In "Auszenseitermethoden in der Medizin" wijst prof. Irmgard Oepen van de Universiteit van Marburg op het gevaar bij cel-injecties van acute shocksymptomen en het optreden van een chronische vorm van polyneuritis. Er zijn drie vormen van celtherapie: "Frischzellen", die binnen de vijftig minuten na het slachten van een schapenfoetus worden geïnjiceerd, het gebruik van ingevroren of van gedroogde cellen. Anders dan Niehans aanvankelijk meende stoot het menselijk lichaam de cellen van dierlijke afkomst af, zodat ze spoedig ten onder gaan, maar, zo menen de aanhangers van de celtherapie tegenwoordig: de eiwitbouwstenen worden opgenomen.

Volgens Tossèl zal Merkelbach geen garantie geven. Tegenover het voorbeeld van de patiënte in kwestie kon hij ook enthousiaste patiënten van Merkelbach naar voren halen. "De resultaten zijn opvallend" — Merkelbach wil zich verschuilen achter de beroepsorganisatie; Berkesteyn van de KNMG vertelde verder dat hij zich onthouden had van advies. "Als je", zo vervolgde hij, "als patiënt naar een arts gaat ga je een overeenkomst aan. De arts moet de patiënt behoorlijk inlichten. Dit soort zaken staat los van het resultaat. In wezen kun je dat niet garanderen. Je kunt alleen garanderen dat je volgens de normen handelt".

Er is een heleboel flauwekul

Van de Graaff: Als een kwakzalver onbevoegd gaat sleutelen houdt hij zich niet aan de geaccepteerde normen. Er is een heleboel flauwekul. Bij de stijgende lijn van de medische wetenschap zou je denken, dat steeds minder mensen zich richten tot onbevoegden. Er kan immers steeds méér. Maar die vermindering blijkt niet het geval te zijn.

Er komt bij de Ombudsstichting ook nog de vraag naar voren waarom de inspectie zo weinig inspecteert. En de vragenstelster in kwestie blijkt nieuwsgierig naar de Vereniging tegen de Kwakzalverij. Deze vragenstelster heeft ook critiek op de handelwijze van de RIAGG. Peter Ruizendaal verwijst haar klacht naar de nationale ombudsman. Maar secretaris Berkesteyn van de KNMG vertelt nog ter aanvulling dat men in samenwerking met de patiëntenverenigingen klachtenbureau's wil instellen. De inspecties kunnen het niet bijbenen. Er zijn 30.000 artsen in Nederland. Kwaliteitseisen moeten ook in de practijk worden gesteld. Artsen moeten beter op elkaar letten; meestal aarzelt men om op een collega critiek uit te oefenen. Toch is het nodig dat men let op het functioneren van collega's.

Van de Graaff: Bij klachten moet men goed formuleren. Daar ontbreekt het nogal eens aan.

Die opmerking bleek ook van toepassing bij de volgende klacht van een mevrouw die injecties had gehad, van de opvolger vitamine B had gekregen en zich toen "beduveld" voelde. Maar 't had wel gehol-

pen. Nu had ze haar vertrouwen in artsen verloren.

Berkesteyn bleek de aard van de moeilijkheid toch wel te hebben begrepen. "Ik ben het eens met de intercollegiale toetsing: dat willen we stimuleren. Er gebeurt al wat op dit terrein, maar nog niet genoeg. De opvolger van de celtherapeut die de bedoelde injecties had toegediend geloofde niet in celtherapie. Hij gaf daarom vitamine B. Hij had dat eens met zijn collega moeten bespreken, dan kun je problemen als het onderhavige voorkomen.

Ze mocht zeggen, wat ze kwijt wilde

Van degenen die ingingen op de uitnodiging om tijdens de uitzending op te bellen maakte ook een mevrouw gebruik die zich afvroeg waarom doktoren zo moesten hakken, trappen en schoppen naar verder uit haar woorden bleek "op alternatieve genezers". Zelf was ze na een "behoorlijk ziekteproces bij zo'n vertrapte homeopaat, een alternatieve genezer opgeknapt. Trappen, schoppen tegen homeopathen, tegen acupuncturisten, ik vind het zo laag. Je zou het uitgillen".

Van de Graaff: Ik denk dat alleen de resultaten tellen. Uit individuele gevallen kun je geen conclusie trekken.

— Wat ik zelf ervaren heb...

Van de Graaff: Je kunt geen bewijs trekken uit wat een patiënt ervaart.

Terwijl de opbelster er telkens iets tussendoor liep legde de heer Van de Graaff geduldig uit dat je om een therapie te beoordelen met groepen moet werken om zo tot een wetenschappelijk verantwoord oordeel te komen over de vraag of een therapie helpt.

— Ik heb paranormale belangstelling, maar we hebben geen eerlijke kans. Artsen verwerpen het van te voren al.

Peereboom, presentator: U heeft gezegd wat U kwijt wilde?

Ja, dat had ze. Telefonerende vrouw áf.

Een ander die opbelde, een trombosepatiënte had gezichtsproblemen als gevolg van een gal- en leveroperatie in '78 "Ze hebben me niks daarover gezegd".

Peter Ruizendaal (NOS): "Als u nu contact met ons opneemt zullen wij het uitzoeken of er iets fout is gegaan. De stichting Ombudsman zal dat nagaan".

Peereboom: Als U zulke verhalen hoort, wat doet U dan?

Berkesteyn: De patiënt moet goed worden ingelicht. Ze zouden meer moeten vragen om de dingen uitgelegd te krijgen.

Berkesteyn gaat ook nog even in op wat die mevrouw van daarnèt zei over het gebrek aan onderzoek naar alternatieve geneeswijzen. Daar is wel degelijk onderzoek naar, stelt hij met nadruk vast.

En nog even teruggrijpend op de kwaliteitsaspecten van de medische zorg: We pogen meer dan ooit te letten op dat kwaliteitsaspect en dan niet alleen wat de medisch-technische kant er van betreft maar ook ten aanzien van zaken als bejegening.

Rest dan nog de vraag: wat stelt een keurmerk voor in het geval van alternatieve verrichtingen? Wat moet het publiek er van denken wanneer als gevolg van het overleg met organisaties van alternatieven "keurmerken" worden uitgegeven aan artsen die een omstreden zaak als celtherapie aan de man, c.q. de vrouw pogen te brengen? En homeopathie? Daar moet men immers wèl in geloven – er is in de twee eeuwen dat homeopathie wordt toegepast immers nog geen snipper papier met een bewijs van de werkzaamheid van homeopathische geneesmiddelen. Bij toekenning van een "keurmerk" aan alternatief opererende artsen zal men er slechts in slagen de verwarring groter te maken, gewicht toe te kennen aan geneesmethoden die zeer omstreden zijn en daardoor het vertrouwen in de medische stand benadelen. Het keurmerk kan een voortreffelijk idee zijn maar het past niet op het alternatieve hoedje

MET DANK AAN RIETJE UIT DE "DRAKEKOP"

Met dank aan Rietje van der Valk, voetreflexologe en magnetiseuse werkzaam bij "De Drakekop" te Amsterdam schreef Pauline Remmers een artikel in het deftige damesblad Nouveau (maandblad voor vrouwen met smaak) van april j.l. Getiteld: voetmassages volgens de reflexzone therapie. Gesierd met een fraaie afbeelding van twee voeten met een plattegrond van het menselijk lichaam. Zo blijken de grote hersenen te corresponderen met de grote teen, de genitaliën beschikken over een connectie met het voorste deel van de hiel, die in het midden weer met de botten in relatie staat. Zo leer je nog eens wat Rietje!

Door het masseren van verschillende punten op de voeten wordt geprobeerd het evenwicht in het lichaam te herstellen, zo wordt verzekerd. De voetreflexzonetherapie of voetreflexologie kan ontspannend én herstellend werken. In het oude China en India van vijfduizend jaar geleden — mag een beetje minder óók, Rietje? — was het werken met drukpunten op de voetzolen al bekend. Maar de Amerikaanse arts W. Fitzgerald wordt beschouwd als de grondlegger van de hedendaagse voetreflexzonetherapie. Een sluitende verklaring of een waterdicht bewijs voor het effect van de therapie ontbreekt nog steeds", zo geeft zegsvrouwe Rietje van de Valk toe. Maar daarom niet getreurd.

Er zijn wel degelijk hypothesen ter verklaring. En daarvoor gaan we weer naar het Verre Oosten, naar redeneringen die er van uitgaan dat er in het lichaam van hoofd naar voeten energiebanen lopen. Via die energiebanen kan de energie gereguleerd en getransporteerd worden, bijvoorbeeld naar organen die iets extra's nodig hebben of ziek zijn. Sancta simplicitas! En een diagnose is bij de voetreflexzonetherapeut ook al in goede handen: hij kan na één onderzoek vaak al constateren wat voor soort klachten iemand heeft en wat daarvan de oorzaak is. Doet een plekje aan de voetzool pijn dan betekent dat dat er in de correspon-

derende (lichaams)zone iets aan de hand is. Massage kan dan de "energie-verdeling" in de zone verbeteren.

DOKTER BOK, DE CELTHERAPEUT IN WINSCHOTEN

In de rubriek "wetenschap" heeft het Algemeen Dagblad ruime aandacht besteed aan een Winschotense arts, die heel duidelijk op de alternatieve toer is gegaan, Siegfried Bok. Hij heeft in eigen beheer een boekje het licht doen zien: *Kanker... noodzaak*? "Provocerend maar verhelderend", aldus het Algemeen Dagblad.

S.W. Bok ziet het verschijnsel ziekte, evenals oorlogen, epidemieën en natuurrampen logische reacties van de natuur om het aantal menselijke wezen binnen de perken te houden. Zo is ook homofilie volgens Bok een natuurlijke reactie om het aantal mensen terug te dringen. In deze gedachtenwereld is de geneeskunde volgens Bok een "onnatuurlijke daad". Desniettemin — de ex-chirurg Bok heeft zich bezig gehouden met de Chinese filosofie en daarvan geleerd wat gezondheid echt inhoudt. Maar al is dan de geneeskunde een "onnatuurlijke daad" — Bok is actief met de celtherapie. Een vrouw die aan postnatale depressie lijdt — wat dat ook moge inhouden! — zou hij eigenlijk moeten voorschrijven om haar placenta op te eten zoals ook dieren doen. Maar dat gaat niet. Maar "ik kan die vrouw ook injecteren met de cellen uit dierlijke placenta's".

De grote teen wordt bij Bok niet vergeten. Niet om te constateren of de patiënt een stage drinker van port is maar om met elektro-acupunctuur de meridiaan van de grote teen te meten. De daarop volgende vraag is: "Slaapt U slecht, want uw lever functioneert niet goed!".

In zijn spreekkamer heeft Bok ook nog een z.g. dermatron. De patiënt moet in een hand een elektrode vasthouden. De arts zet de andere elektrode op een lichaamsmeridiaan. In de stroomkring is een bakje met flesjes met allerlei spullen er in opgenomen. Dat zijn bepaalde geneesmideelen die volgens de Bokse theorie elk hun eigen trilling hebben. De stof die de uitslag van de wijzer van de dermatron op de gunstigste wijze beïnvloedt is de stof die de patiënt voor zijn genezing nodig heeft.

Dat is dus weer wat anders dan de celtherapie, waarover dokter Bok vertelt dat in de bil van de patiënt cellen van ongeboren lammeren worden ingespoten. Die embryonale cellen "bezitten", zo noteerde het Algemeen Dagblad uit de mond van de Winschotense alternatieve arts "nog een enorme vitaliteit. Zij kunnen medewerken om het afval- en recyclingsprobleem van de cellen in het zieke lichaam te verbeteren".

Elders weer in het zelfde artikel van bijna een hele pagina in een zaterdags katern: Het succes van de celtherapie berust op de werking van voedingsenzymen. Deze enzymen zijn in staat een zieke cel gezond te maken door herstel van de energieverdeling in ons lichaam.

Er staat bij dit alles een foto van Siegfried Bok die de huidweerstand meet van "onze wetenschappelijke medewerker". In de tekst nog deze verhelderende zin over het gebruik van dat apparaat, de dermatron: "Dat gebeurt heel nauwkeurig net als bij een leugendetector".

TE VEEL VITAMINES

TNO heeft een boekje het licht doen zien over "Voeding en sport". Het is uitgegeven door de Friese Persboekerij, Drachten-Leeuwarden. Er wordt in vastgesteld dat het gemiddelde Nederlandse menu ook voor beoefenaren van krachtsport voldoende eiwit bevat. Extra toevoeging houdt de kans in op leverkwalen en nierklachten.

En extra vitamines? Ook die hebben sportmensen bij gebruik van het gemiddelde Nederlandse menu niet nodig. Bij een al te grote toediening van vitamine A en D kunnen vergiftigingsverschijnselen optreden en ook een al te ruim gebruik van vitamine C is niet aan te raden. Men kan er nierstenen van krijgen, aldus TNO. Bij het slikken van te veel vitamine B-12 en B-6 treedt het gevaar op van neurologische ziektebeelden, zo wordt de lezer van het boekje voorgehouden. Dat maakt deel uit van een TNO-inforeeks waarin ook een boekje is uitgekomen over Aids en o.a. nog uitgaven over trombose en de atmosfeer binnenshuis zullen verschijnen.

DE SOMNAMBULE

De somnambule Auguste K. moet raden welke kleur het lint heeft dat ter hoogte van haar (geblinddoekte!) hoofd wordt gehouden. (Illustratie uit Auszenseitermethoden in der Medizin)

HET MAGISCH DENKEN IN DE GENEESKUNDE IS EEN ATAVISME

Er is telkens weer reden om zich te verbazen: bij de enorme uitbreiding sedert het midden van deze eeuw van wat we als het medisch arsenaal mogen aanduiden ziet men aan de andere kant een ontzag wekkende groei van het geloof aan alternatieve methoden. Ten dele is dat een verschijnsel van irrationele aard, er kunnen ook psychologische oorzaken zijn — maar het verschijnsel heeft ook historische wortels. Lees er de geschiedenis van de geneeskunde maar op na. Is het alternatieve "circuit" eigenlijk niet een atavisme?

In het voorwoord van het onlangs bij de Wissenschaftliche Buchgesellschaft te Darmstadt verschenen "Aussenseitermethoden in der Medizin" gaan de redacteuren, prof. Irmgard Oepen en prof. Otto Prokop in op het "Terug naar de natuur". Prof. Oepen doceert medisch recht in Marburg, Prokop is verbonden aan de "Charité" van de Humboldt-universiteit te Berlijn.

De roep "Terug naar de natuur" wordt begeleid door bijzondere aandacht te schenken aan de bijverschijnselen van het gebruik van chemisch-therapeutische middelen. De natuurgeneesmiddelen zouden een "andere werking" hebben en velen bekommeren er zich niet om dat de uitwerking van die "natuurgeneesmiddelen" wetenschappelijk niet bewijsbaar is. Men vergeet gauw dat er overal grenzen zijn, overal voor- en nadelen aan verbonden en dat bij alle medische maatregelen voor- en nadelen tegenover elkaar moeten worden afgewogen. In de populaire pers vindt men mogelijkheden te over om in de vorm van artikelen en reportages aandacht te schenken aan wondergenezingen, aan het "terug naar de natuur". Er is niet genoeg tegenstoom gegeven vinden Oepen en Prokop en er zijn zieken die de kansen op genezing door werkzame therapieën hebben laten lopen ten gunste van de "zachte middelen" van de alternatieven. Wie er iets tegen in mocht brengen krijgt gevallen te horen waarin de reguliere artsen hebben gefaald. Gaat men die gevallen echter eens nauwkeurig na dan blijkt vrijwel altijd dat diagnose of ziekteverloop heel anders waren of dat het om een ziekte ging die spontaan is genezen.

Wat is "natuur"?

De internist(en theoloog!) Helmut Piechowiak wijdt een hoofdstuk aan de natuurgenezing. Hij merkt o.a. op dat het natuurbegrip van de natuurgenezers de fundamentele grondslag van de beheersing van de natuur door de natuurwetenschappen mist. Men ziet de natuur als een zinvol handelend subjekt waaraan arts en patiënt hebben te gehoorzamen, zo niet er zich ondergeschikt aan moeten voelen. Het belangrijkste kenmerk van die opvatting is een doelmatigheids leer die voor wat betreft de geneeskunde inhoudt dat de natuur zelf de weg naar de genezing "weet", dat de natuur daartoe slechts aansporingen of correcties van node heeft om deze weg te vinden.

Een dienend afwachten is dan ook voor die genezer nodig, die slechts hulp wil bieden voor de zelfgenezing en de grondregel wil volgen: "medicus curat, natura sanat". Natuur is volgens deze opvatting de regulerende kracht, de normgevende instantie, die zelf haar doel kent en vindt.

Maar, aldus Piechowiak, wanneer men over de "genezende natuur" spreekt moet men niet vergeten dat men met minstens evenveel recht van een gewelddadige natuur kan spreken, een "natura violans", de natuur als oorzaak van het ziek worden, een natuur die men slechts kan verhinderen zijn verwoestend werk te doen met kwaadaardige cellen of invasie van bacteriën of virussen, door machtige onnatuurlijke tegenkrachten en niet door zachte therapieën die de natuur tot andere gedachten moeten zien te brengen.

Wat betekent magisch?

Een boeiende bijdrage schreef Georg Glowatzki, die in Bern hoogleraar was en thans voorzitter is van het Zwitserse Genootschap voor anthropologie. Hij noemde het "Magisch denken in de geneeskunde". Hij citeert drie Amerikaanse cultuuranthropologen over het begrip magie. Tambiah zegt: Magie is een retorische vorm om gevoelens op te wekken die het mogelijk maken voorwerpen en gebeurtenissen een inhoud te geven die niet aanwezig is. Shweder: Magisch denken is de uitdrukking van een algemene afkeer van normale volwassenen om uit hun ervaringen de consekwenties te trekken; daarbij komt de neiging om symboolachtige en betekenisvolle betrekkingen tussen voorwerpen en gebeurtenissen te zoeken. En tenslotte is daar de auteur van o.a. "Sex and repression in savage society", Bronislaw Malinowski met de volgende uitspraak:

> Magie houdt een wensvoorstelling in; het is een irrationeel, symbolisch pogen om oncontroleerbare gebeurtenissen te beïnvloeden.

Gaat men de oorzaken na van het magisch denken dan

komt men aldus Glowatzki terecht bij de phylogenetische grondregel, dat het individu in zijn ontwikkeling de stadia van zijn voorvaderen in het dierenrijk doorloopt en dat iets dergelijks kan worden aangenomen voor de psychische eigenschappen. Is dat het geval dan zou in het jonge kind een magische fase aanwezig zijn, gevolgd door een meer mythische fase terwijl in de volwassenheid de logische fase zou volgen. Maar niet-logische denkcategorieën blijven in het onderbewustzijn bestaan en duiken te gelegener tijd weer op.

In de schilderingen van de grotten van Lascaux in Frankrijk ziet men voorbeelden van magisch denken: een wild paard met pijlen en een val. Het magisch principe van "het gelijke bewerkstelligt het gelijke" ligt aan deze afbeelding ten grondslag. Andere schilderingen in grotten laten een tweede magisch principe zien: een hand die op de jachtbuit wordt gelegd: de hand als deel voor het geheel, pars pro toto.

Irisdiagnose – pars pro toto

De beide principes van het magisch denken vindt Glowatzki terug bij de alternatieve genezers. Neem nu bijvoorbeeld de irisdiagnostiek. Iets dat overigens niet van vandaag of gisteren dateert — men is er al in 1836 mee begonnen. Die wordt geheel geregeerd door het magisch principe van het deel voor het geheel.

De oogheelkundige Schreck heeft over de irisdiagnostiek eens gezegd: zij berust uitsluitend op de oude atavistische neiging tot het occulte en het wonderbaarlijke. Ja, het lijkt op de ongelofelijke bewering van een treinconducteur dat hij uit het verloop van de draden van het bagagenet in de coupé de adressen van brieven in de bagagewagon kan lezen.

Ook bij bijvoorbeeld paragnosten is dat magische "deel voor het geheel" duidelijk herkenbaar. De parapsycholoog Bender is bijvoorbeeld van mening dat voor een paragnostische diagnose het zenden van een foto, lichaamsharen, afgeknipte nagels of gedragen ondergoed van een patiënt voldoende is. Pars pro toto!

Volgens bepaalde parapsychologen is de "radiësthesist" in staat om met een pendel de ei- of kogelvormige aura van het menselijk lichaam te kunnen onderzoeken. Aan de uitslagen van de pendel zou vallen af te lezen wat er met de patiënt aan de hand is dat zijn "weerklank" vindt in een "storing" van de "aura"... De Kirlianfotografie die de "aura" zou vastleggen op een foto is in oorsprong een fototechnisch grapje voor het vastleggen van uitstralingsverschijnselen bij hoogfrequente (elektrische) stromen.

Wat de acupunctuur betreft — die sedert 1683 voor de vierde maal in het westen furore maakt — daarin herkent Glowatzki het magische principe van het gelijke bewerkt het gelijke. Maar ook "het deel voor het geheel" is hier van toepassing. Want behalve de acupunctuur die zich met het gehele lichaam bezighoudt is er ook een z.g. deelacupunctuur, die zich richt op een aantal punten voor geheel uiteenlopende ziekten maar wel gelegen op één lichaamdeel, bijvoorbeeld de *oorschelp*. Het deel voor het geheel! Er is overigens ook al neus, tong, hoofd, hand, voet — ja zelfs een vaginale acupunctuur. In de oor-acupunctuur vindt men zelfs de "signaturenleer" van Paracelsus terug, want de "auriculotherapeut" ziet in de oorschelp een omgekeerd menselijk foetus waarbij de acupunctuurpunten liggen op de betreffende organen...

Kritiek op de homeopathie

Het is zonder meer duidelijk dat een magisch principe ten grondslag ligt aan Hahnemanns homeopathie: Similia similibus curantur — het gelijke wordt door het gelijke genezen. Hahnemann heeft zich ook bezig gehouden met de ziekte veroorzakende magneetkracht. Hij vond voor de Noordpool 307 symptomen, voor de Zuidpool 310. Tegen "magneetsymptomen" diende hij magneetkracht toe. Hij bestreek zijn patiënten met een magneet op de plaats van de symptomen en stelde vast dat een dergelijk gift magneetkracht meer dan tien dagen weerking had.

De homeopathie, aldus prof. Glowatzki, is door en door magisch. Men denke alleen maar aan het schudden van de sterk verdunde vloeistof om er zo energie aan te schenken. Zoveel keer zó, zoveel keer anders.

Het magische principe is ook duidelijk herkenbaar bij de celtherapie Net als bij de acupunctuur wordt de celtherapie toegepast voor een menigte van kwalen — het is bijna een panacee. Ook de tovenarij van medicijnmannen en sjamanen kan voor alles en nog wat worden toegepast: maakt niet uit welke ziekte.

Magie ziet men ook wanneer een magnetiseur langs het lichaam van een patiënt strijkt en dan met rappe gebaren de ziekte "wegwerpt". Er is een menigte van variaties op het thema "magnetiseren" en het dateert niet van vandaag of gisteren. Sommigen specialiseren zich op behandelingen "in de verte". Als voorbeeld noemt Glowatzki de wondergenezer Bruno Gröning in het na-oorlogse Duitsland die onder de toegestroomde schare balletjes zilverpapier verdeelde waarin lichaamszweet of een lichaamshaar van Gröning zat. Die balletjes moest men op de zieke lichaamsdelen neerleggen. Het tovermiddel van de analogie, het gelijke bewerkt het gelijke en het deel voor het geheel wordt duidelijk bij het optreden in een verbluffende veelheid van verschijningsvormen van de magnetiseurs. Gröning trad overigens ook op als gezondbidder en verspreidde een tekst "Ich bin nicht, der Herrgott is alles".

Piet Hein Hoebens over parapsychologie

Bij onze beschouwing over het bijzonder waardevolle boek "Auszenseitermethoden in der Medizin" hebben we ons tot zover vrijwel beperkt tot het hoofdstuk over het magisch denken. Maar er is meer. Zo schreef nu wijlen Piet Hein Hoebens een hoofdstuk "Grenzgebiete der Medizin und die Verantwortung der Parapsychologen". Zoals men zich zal herinneren hield Piet Hein Hoebens die redacteur was van De Telegraaf in oktober 1984 een voordracht voor de leden van onze vereniging. Kort daarna is hij overleden. De voordracht is terug te vinden in het nummer van december 1984 van ons Actieblad.

Irmgard Oepen schrijft o.a. over onconventionele onderzoek- en behandelingsmethoden en over bedriegelijke practijken van moderne wondergenezers; T. Koch behandelt de oud-Chinese geneeskunde en de moderne acupunctuur. A. Gertler en W. Mattig behandelen "het belezen", O. Prokop schrijft over de wichelroede en de aardstralen; uitvoerig is hij ook over de homeopathie. Andere behandelde methoden zijn de ozontherapie en de neuraaltherapie. Een apart hoofdstuk behandelt de jurische aspecten van de kwakzalverij. Maar er wordt ook in waarschuwende zin aandacht geschonken aan allerlei verkoopmethoden van apparatuur, "Unlautere werbe und vertriebsmethoden für Heilgeräte". Bij de "Heilgeräte" waartegen gewaarschuwd wordt is een "Radionic-Diagnose-Computer" die voor 2500 DM in de handel wordt gebracht. Dit Model Marc II komt uit Engeland en maakt veel indruk door de vele schakelaars. De diagnose moet echter "mentaal" geschieden met een pendel boven een druppel bloed, of boven speeksel, een brief, een foto. Een soort strijkpen wordt langs de met het apparaat meegeleverde tabel gevoerd en stilgehouden bij een bepaalde richting van de pendel. Op die manier zou men veertien (verschillende) diagnoses kunnen stellen bij het evenzovele malen gebruik maken van de pendel boven het droppeltje bloed, speeksel, enz. Getallen met de schakelaars vastgesteld moeten uit balletjes melksuiker volautomatisch homeopathische geneesmiddelen produceren. De auteur van dit hoofdstuk, dr. G. Rose, leidde een strafvervolging in tegen de importeur van dit moois, die zich "prof" W.K. noemde.

Rose is gepensioneerd "Regierungsmedizinaldirektor" *en was o.a. werkzaam in Mannheim.* Hij had contacten met dr. Schüppert die sedert 1952 de in 1933 opgeheven "Gesellschaft zur Bekämpfung des Kurpfuschertums (kwakzalverij)" liet herleven als de "Zentrale zur Bekämpfung der Unlauterkeit im Heilgewerbe".

Auszenseitermethoden in der Medizin (306 blz.) is een uitgave van, zoals gemeld, de Wissenschafliche Buchgesellschaft te Darmstadt en kost in Duitsland 69 DM. Als auteursnamen zijn in de titel vermeld Irmgard Oepen en Otto Prokop. ISBN 3-534-01736-6.

DAT RIJST DE PAN UIT: ÉÉN ALTERNATIEVE GENEZER OP 1200 NEDERLANDERS

Hoe groot is het aantal alternatieve genezers in den lande? De inspecteur van de volksgezondheid voor de paramedische beroepen, A. de Wit heeft er een antwoord op. Er zijn er 12.000, waarvan de helft georganiseerd is. Hij gaf dit cijfer op een congres in Apeldoorn, een congres gewijd aan de alternatieve geneeskunde, waarbij vooral ter sprake kwam of er mogelijkheden zijn alternatieve geneeswijzen op te nemen in het ziekenfondspakket.

Twaalfduizend alternatieve genezers... dat wil zeggen één alternatieveling op de 1200 Nederlanders. Inspecteur A. de Wit had voor de congresgangers nog meer cijfers. Een paar jaar geleden werd het aantal contacten van patiënten met alternatieve genezers nog geschat op zeven miljoen. Dat getal zou nu zijn opgelopen tot tien à twaalf miljoen...

De congresgangers kregen overigens ook andere cijfers te horen, daar in Apeldoorn. En wel bij monde van het hoofd van de afdeling somatische gezondheidszorg van de Ziekenfondsraad, drs. E. van der Veen. Volgens Van der Veen zou van de ruim 4000 *beroepsbeoefenaren — hij drukte zich voorzichtig uit!* — die alternatieve hulp verlenen tweederde regulier zijn opgeleid. En wel als arts of als fysiotherapeut. Deze groep neemt 500 van de 700 miljoen "alternatieve omzet" voor zijn rekening. Volgens Van der Veen maakt deze omstandigheid het waarschijnlijk dat de kosten al voor een deel door de ziekenfondsen worden vergoed.

Menige regulier opgeleide fysiotherapeut bezwijkt, zo is ons gebleken, voor de verleiding een extraatje er bij te verdienen door bij gelegenheid op de alternatieve toer te gaan. Zoals de fysiotherapeut die er voor bekend stond zo "goed" te zijn. De publieke opinie zou hem graag een "keurmerk" hebben verleend! Iemand die een verwijzing voor 24 behandelingen voor hem had gekregen omdat hij slecht ter been was kreeg te horen dat hij een bijzondere behandeling kon krijgen. Dat duurde wat langer en moest ook extra worden betaald. En dat wel "handje contantje" — geen soesah met rekeningen uitschrijven en gireren. De extra behandeling waar de geplaagde patiënt graag op *inging bleek uit voetzool-massage te bestaan.* De patiënt kreeg er inderdaad warme voeten van maar de beloofde verbetering van het lopen — dankzij de "tienduizenden" zenuwen die de voetzool rijk is en die in verbinding staan met andere delen van het lichaam! — bleef uit. Integendeel, het ging slechter. Halverwege de behandeling is de patiënt er mee opgehouden.

Er zal worden bekeken, en we keren nu weer even terug naar het behandelde op het Apeldoornse congres, begin mei gehouden, of een onderzoek kan worden opgezet naar het opnemen van alternatieve geneeswijzen in het ziekenfondspakket. Een dergelijk onderzoek zal niet gemakkelijk zijn, waarschuwde de hierboven al genoemde drs. Van der Veen. De ziekenfondsen moeten overeenkomsten kunnen sluiten met organisaties van beroepsbeoefenaren. De hulp moet voorhanden zijn in het hele land.

Wat wordt er nu al vergoed? Geneesmiddelen die "regulier" zijn voorgeschreven en afgeleverd, vormen van manuële therapie door fysiotherapeuten. Circa twintig van de ruim 40 ziekenfondsen vergoeden *bovendien, als onderdeel van de aanvullingsfondsen* bepaalde alternatieve geneeswijzen. Drs. Van der Veen was van mening dat wanneer de plannen van de commissie-Dekker doorgaan alternatieve geneeswijzen worden opgenomen in het aanvullende pakket maar niet in het basispakket.

DE ZEGEN VAN DE ZACHTE KRACHTEN

Zo, dat weten we dan weer als ijverige krantelezer: "De kraker heeft zijn langste tijd gehad". En dan blijkt het, volgens het artikel dat we in het Haarlems Dagblad vonden, te gaan over wat de dikke Van Dale noemt "(schertsend, thans ook in 't algemeen) chiropracticus, osteopaat".

Het bericht komt uit Heemstede en Jan Bongers beschrijft het spookbeeld: "je ligt uitgestrekt op je buik op de behandeltafel bij een therapeut. Hij pakt je bij je bekken, voelt aan je wervels, duwt en trekt een beetje, en dan opeens gebeurt het: met een harde ruk trekt hij je hoofd recht. Je voelt een vlammende pijnscheut door je rug trekken en slaakt een gil. (..) Dit is het werk geweest van de "kraker", die probeert met geweld je gewrichten in de juiste stand te krijgen".

Maar zo blijkt uit het vervolg van het verhaal: chiropractor Van der Kuil doet het anders, Volgens hem wordt de practijk gekenmerkt door subtiele technieken. Een foto laat de patiënt zien, liggend op de behandeltafel, twee jonge mannen staan er bij, in witte jasjes; ook in het wit een glimlachende jongevrouw. Ronald heeft de hand gelegd op de bips van de patiënt, terwijl hij met de rechterhand een instrument hanteert. Dat is blijkbaar een van de instrumenten waarmee "een lichte druk wordt uitgeoefend op wervels waarvan de stand niet in orde is".

Basisfilosofie van chiropractoren is dat het zenuwstelsel optimaal moet functioneren. "Als wervels of schedelbeenderen een verkeerde stand aannemen, kan dat leiden tot ontregeling van het zenuwstelsel". Kennelijk is hier Ronald van de Kuil aan het woord. Als de zenuwimpulsen niet goed kunnen doorstromen naar de organen wordt de kiem gelegd voor "allerlei ziektes". Maar: een verkeerde wervelstand is niet het enige wat het zenuwstelsel danig in de war kan sturen. Ook spanningen, slechte leefgewoonte of emotionele gebeurtenissen kunnen dat gevolg hebben.

En dan komt het: Met een speciaal instrument wordt in dit geval op vitale zenuwpunten gedrukt, waardoor de blokkades verdwijnen en alles binnen het zenuwstelsel weer door kan stromen. Ach — was het maar zo eenvoudig!

Nederland, zo lezen we verder in het bericht van Jan Bongers uit Heemstede, telt op dit moment 36 mensen die zich officieel chiropractor mogen noemen. *Officieel* — nou ja. Zij worden erkend door de Nederlandse Chiropractoren Associatie. Zij hebben de zesjarige opleiding (in Amerika of in Engeland) voltooid met een diploma dat gelijk staat aan "medicijnen".

Er zijn natuurlijk wel beunhazen. Iedereen kan een bordje in de tuin zetten met chiropractor. Het is overigens druk daar aan de Herenweg te Heemstede waar vier chiropractoren, vier fysiotherapeuten en twee medische secretaressen dagwerk hebben. De wachtkamer zit vaak tot 's avonds vol.

De eerste chiropractor begon in 1969 in Nederland, verklaarde zegsman Van der Kuil nog.

WALGELIJK CONTRACT

Misbruik maken van de wanhoop van doodzieke mensen — het is een walgingwekkend bedrijf. In Medisch Contact signaleerde onlangs onder het hoofdje "profiteurs van ellende" de inspecteur in algemene dienst voor de Infectieziekten, dr. H. Bijkerk een treffend geval. Het ging over advertenties waarin patiënten met AIDS worden uitgenodigd deel te nemen aan een onderzoek — listig ingekleed: "onderzoek"... — met een natuurlijke kruidendrank tegen immuniteitszwakte.

Het is uiteraard helemaal niet duidelijk of een dergelijke drank inderdaad enige invloed kan uitoefenen op het ziekteproces maar de patiënten die aan het "onderzoek" willen deelnemen moeten een contract ondertekenen dat er niet om liegt.

Het contract geldt voor een kuurperiode van een jaar die de patiënt niet voortijdig mag beeindigen of onderbreken. Volgens artikel 2 moet de gecontracteerde alle medewerking verlenen voor het openbaar maken van onderzoekgegevens en al zijn behandelende artsen van hun beroepsgeheim ter zake ontslaan. Gedurende de kuur moet de patiënt eveneens medewerken aan reclame, vraaggesprekken met de media, het poseren voor fotomateriaal etc.etc. Er is ook een artikel in het contract over de aansprakelijkheid.

DE AURA TE LIJF

In het boek *Aurologie* van J. Veerman worden aan de lopende band homeopathische recepten gegeven voor het vervaardigen van z.g. auramiddelen. Zo blijkt dat in de schakeltinctuur voor auramiddel 8 zeven kruiden worden verwerkt. "Men neme" 20 gram van de volgende zeven gedroogde kruiden: knoopkruid, knoflook, paarse dovenetel, kruisdistel, populier, brandnetel en slangekruid. Het mengsel moet afgedekt met een helderrood stuk papier een nacht bij *volle maan* buiten liggen. Het mengsel wordt de volgende dag overgoten met een liter rode wijn en een liter jonge jenever. En dan maar schudden! Zo werkt het immers eerst goed in de homeopathie!

Interessanter is echter de basistinctuur voor auramiddel 8, die eveneens omstandig door Veerman uit de doeken wordt gedaan. Dat begint aldus: Neem van zeven gezonde mannen een zaadmassa en vang dit op in een porseleinen schaal, waarin zich 100 gram melksuiker, drie gram bicarbonaat natricus en een gram citroenzuur bevindt. Dat moet men een uur laten staan om daarna 27 verwrijvingen van het aldus behandelde mannenzaad te maken. Er komt nog gedistilleerd water en weer wat alcohol bij plus liefst zeventig verwrijvingen en dan nog eens een kleinigheid voordat de vervaardiger van dit fraaie mengsel aan 70 horizontale en 70 verticale slagen kan beginnen.

Actieblad

SEPTEMBER 1987
98STE JAARGANG, NR. 3

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam — *Verschijnt 4 x per jaar*

PSYCHOLOGISCH EFFECT OVERHEERSEND IN EXPERIMENT MET MAGNETISEURS

Daling van bloeddruk bleek slechts tijdelijk te zijn

Het wordt nogal eentonig — al die vertoningen op het beeldscherm zonder voldoende tegenstoom. De grootste onzin kan worden uitgekraamd maar een heldere repliek blijft maar al te vaak uit. En maar al te vaak draait er bij zo'n uitzending op uit dat een weinig kritisch publiek overtuigd wordt van het heil dat de alternatieven zouden brengen.

Die indruk kregen we ook weer in sterke mate van een veel bekeken uitzending van de NCRV in de rubriek "Rondom tien" met de titel: Hebben magnetiseurs genezende kracht? Wat hieronder volgt is de vrucht van eigen aantekeningen, aangevuld door het boekje dat Hans Sleeuwenhoek en Hans Attevelt samenstelden naar aanleiding van die uitzending en dat simpelweg heet "Magnetisteurs", een zestig bladzijden grote uitgave van de NCRV. Compleet met een wegwijzer hoe een betrouwbare genezerik te vinden (adressen van drie organisaties die zich met de z.g. paranormale geneeswijze bezig houden) .... En dat alles bij de openbaarmaking van een onderzoek over de invloed van paranormale geneeswijzen op de bloeddruk dat allerminst gunstig afliep voor de magnetiseurs en magnetiseuses.

Allereerst kregen we een "gelovige" te zien. Andra Laarhuis vertelde van haar ervaringen met een magnetiseur: "'t Heeft geholpen". Ze had een blessure links onder de rug, ze kreeg zooltjes in de schoenen maar dat was het niet. De magnetiseur had "de spanning" weggehaald in twee maanden tijds. Nu "sport" ze weer.

Na nog een andere mevrouw wier zoontje van vijf van zijn bronchitis was afgeholpen kwam de heer Eggersman. Die hoort maar steeds een fluittoon in de oren. De magnetiseur had geen verbetering gebracht, "de wetenschap (! — red. AtdK) is nog niet zo ver", aldus deze strijker.

"Aan mijn lijf geen polonaise"

Mevrouw Van Batenburg was lang van stof. Al was zij de mening toegedaan "aan mijn lijf geen polonaise" — ze had toch tenslotte op aanraden van haar moeder voor pijn in de arm een magnetiseur opgezocht. Dat bleek niet eens het oude vieze mannetje te zijn dat zij verwachtte. En hij had gevraagd: Zit U met uw handen in koud water? Dat had haar zeer verbaasd. Hoe kon hij nu weten dat zij in een horecabedrijf elke dag bierglazen spoelde? "Hij heeft me in een paar weken van de pijn afgeholpen en een poos later ben ik aan mijn schouder geopereerd".

Presentator Sleeuwenhoek deelde vervolgens mede dat het aantal behandelingen van magnetiseurs per jaar 1,75 miljoen zou bedragen. Er zijn 55.000 patiënten onder behandeling van magnetiseurs. Vervolgens was het woord aan Hans Attevelt over het onderzoek naar de effecten van "strijkers" op de menselijke bloeddruk. Voor dit experiment is van overheidswege vier ton beschikbaar gesteld. Door het ministerie van WVC.

In het boekje van de NCRV, dat wij hierboven al noemden staat met enige nadruk dat de heer Haak, werkzaam op dit ministerie zei, dat het resultaat (van het bloeddruk — experiment) er in ieder geval toe zal leiden dat de paranormale geneeswijzen een stukje meer erkenning krijgt. Moeten we daaruit afleiden dat het ministerie een subsidie geeft om paranormale geneeswijzen te stimuleren?

Terug nu naar Attevelts uiteenzetting van het Utrechtse experiment. Te hoge bloeddruk laat zich eenvoudig registreren. De 120 lijders aan te hoge bloeddruk die voor het experiment waren uitgezocht uit 2000 aanmeldingen kwamen wekelijks naar Utrecht. Zij werden verdeeld in drie groepen, waarvan een groep rechtstreeks behandeld werd door twaalf "erkende" magnetiseurs. Deze groep werd vijftien maal behandeld. De twee andere groepen wisten niet of ze behandeld werden op afstand — achter een ruit met "eenrichting"-verkeer — of in het geheel niet werden behandeld. De zaak was strak georganiseerd. Een arts was telkens aanwezig. Vijftien weken lang traden dezelfde magnetiseurs op.

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

"Ik werd platweg gezegd melig"

Gevraagd naar hun ervaringen zei een patiënte die "achter de ruit" had gezeten: Ik kreeg een grote rust over mij. En een heer: "Ik werd gewoon lui, platweg gezegd melig. 't Is opvallend!" Een vrouw die behandeld was werd rustiger. Een niet-behandelde vrouw uit de controlegroep werd ook rustiger. Een ander lid van de controlegroep (achter de ruit, maar geen afstandsbehandeling) had geen verandering bespeurd.

Een magnetiseuse vertelde dat zij afstandsbehandeling toepast; zij was achter de ruit daarmee actief. "De energie kan door de ruit", verzekerde zij. Sterker nog: zij behandelt op afstand iemand in Canada!

Bij het experiment werd de diastolische druk telkens gemeten met als uitkomst dat de bloeddruk van de rechtstreeks behandelde groep 10 pct. lager werd na vijftien behandelingen. Van degenen die "op afstand" — dus achter de ruit — werden behandeld — bedroeg de daling 9 pct.; van de niet behandelde controlegroep beliep de daling van de diastolische bloeddruk 7 pct. De beide groepen achter de ruit wisten niet of zij behandeld werden of niet. Elke groep bestond uit 40 personen.

Attevelt vond het resultaat verrassend. De psychologische factor is het belangrijkst constateerde hij. Het verschil tussen de op afstand behandelde groep en de controlegroep — een daling van 2 pct. — meende hij te kunnen toeschrijven aan de psi-factor. Dat is een wel heel gemakkelijke constatering, die precies past in het straatje van de paranormale genezers. Maar kunnen die 2 pct. niet berusten op een foutieve interpretatie van niet-paranormale invloeden?

Men kan er lang of kort over discussiëren maar in de praktijk moet worden geconstateerd dat na afloop van het experiment de hoge bloeddruk niet blijvend bleek te zijn verbeterd door het optreden van de magnetiseurs — de oorspronkelijke waarden keerden terug.

Nog meer onderzoeken?

Eerlijkheidshalve dient te worden vermeld dat Attevelt de plotselinge stijging van het bloeddruk na de behandeling eveneens naar voren bracht. Hij achtte een vervolg op dit onderzoek wel gewenst en bekende: Ik weet niet wat psi voorstelt. Kunnen we dat op de duur aantonen?

In de uitzending werden de grafiekjes van de bloeddrukdaling tijdens het Utrechtse experiment getoond. Maar Hans Sleeuwenhoek haalde ook nog een voormalige dokters-assistente voor de camera, die over de "gave" zegt te beschikken.Henny Blom werkt al twaalf jaar als magnetiseuse. Zij kon nu tonen, voor de camera, wat zij zoal presteert. Zelf heeft ze geen opleiding gevolgd maar dat belet haar niet om nu deel te nemen aan opleidingen en trainingen die worden georganiseerd door de S.O.O.P., de stichting onderzoek en opleiding paranormaal begaafden te Purmerend. De S.O.O.P.-cursussen die vijftien maanden duren kosten *f* 2750.

De patiënte die voor de televisiecamera door Henny Blom werd behandeld leed aan migraine maar dat wist de magnetiseuse niet. Die legde volgens het oude strijkers-recept de handen op het hoofd van de patiënte en, men kon het verwachten, "ik voel nu een soort stroom in mijn handen".

De patiënte: Ik voel niets!

Henny Blom maakt nu bewegingen met de handen of ze iets weg wil slaan. Ze heeft het over "inkt".

De spectaculaire genezing voor het oog van de camera echter blijft uit. Het is wel een mooi beeld dat de magnetiseuse gebruikt: de handen als "vloeiblad" van de "inkt" maar daar blijft het bij.

Van infectieziekten moet je afblijven, getuigt mevrouw Blom. Ik heb goede ervaringen met reumapatiënten maar het lukt niet met iedereen.

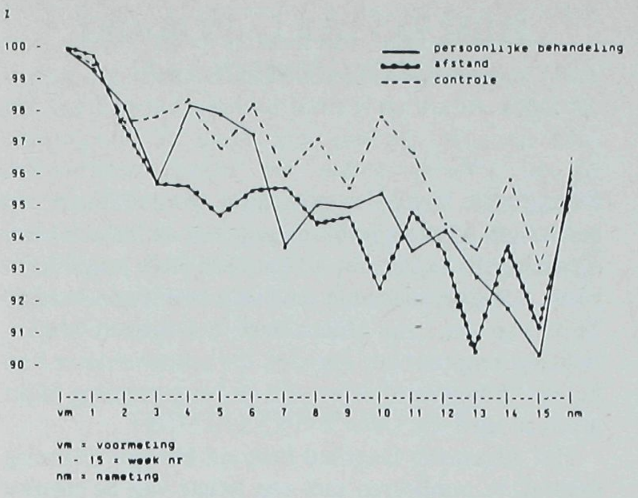
Sleeuwenhoek: Hoe kan ik nu weten of U een goede magnetiseuse bent? Moet je er in geloven?

Henny Blom: Mensen die niet in paranormaal genezen geloven zijn nog wel eens sneller te genezen.

Drs. G.G. Geyskes: geen sterk effect

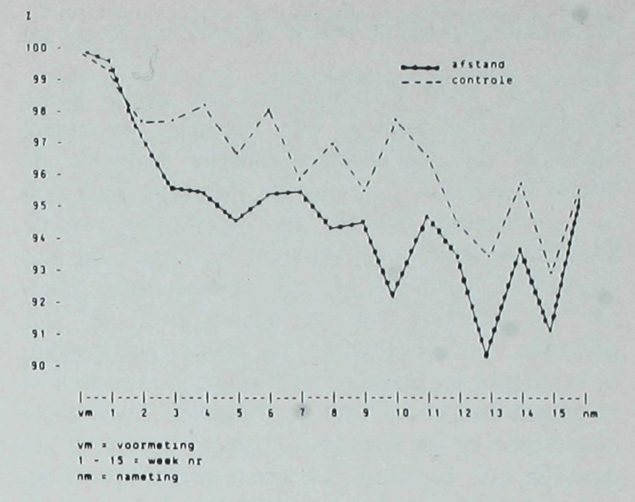
Aan het woord kwam vervolgens een medewerker van de medische faculteit van de Rijksuniversiteit Utrecht, drs. G.G. Geyskes, die samen met drs. J.J. Beutler aan het experiment had meegewerkt. "Meten is weten", aldus Geyskes. Hij vertelde nooit negatief tegenover het experiment te hebben gestaan maar over het resultaat moest hij zeggen: Het is geen sterk effect, zo waarschuwde hij.

Er moge hierbij nog worden opgemerkt dat van de 120 deelnemers aan het onderzoek 67 pct. medicijnen

Figuur 1

De gemiddelde diastolische bloeddruk van de drie groepen gedurende het experiment in procenten; op de horizontale as de weeknummers, op de verticale as de percentages. De voormeting is 100.

Figuur 2

De gemiddelden tijdens het vijftienweekse experiment van de groep die "op afstand" werd behandeld en de controlegroep. In procenten van de voormeting, een week voor het experiment begon. (Figuren ontleend aan "Magnetiseurs", een uitgave van de NCRV)

gebruikte gegen te hoge bloeddruk. Zij zijn dat ook blijven doen tijdens het experiment. De verlaging van de bloeddruk die tijdens het experiment optrad was van dezelfde orde bij degenen die medicijnen gebruikten als bij degenen die dit niet deden.

De hier boven al genoemde heer Haak van het ministerie van WVC deelde mede, dat er nog wat geld over is, van de beschikbare vier ton. Dat zal worden gebruikt om het probleem van de herkenbaarheid van "goede genezers" wat duidelijker te maken.

OFFENSIEF DER PARANORMALEN

De gelovigen in het paranormale genezingscircuit pogen de uitkomsten van het Utrechtse bloeddrukexperiment om te buigen naar eigen wensen en inzichten. Zij maken zich er erg boos over dat ze in de krant moesten lezen dat de paranormale beïnvloeding van de gezondheid niet was bewezen door het experiment. De teevee-uitzending van de NCRV, Rondom Tien, liet immers juist het tegenovergestelde zien, beweert inzender Wigholt Vleer uit Norg in het Nieuwsblad van het Noorden van 3 juni j.l.

Er moet aan worden toegevoegd dat de presentatie van de resultaten van het kostbare onderzoek waarvoor 120 lijders aan hoge bloeddruk zich ter beschikking hadden gesteld was ingebed in een uitzending die van onverholen sympathie getuigde voor de magnetiseurs. Hetgeen ook blijkt uit het boekje dat de NCRV liet samenstellen door Hans Sleeuwenhoek en Hans Attevelt. ("Het is een beknopte gids voor iedereen die zich door een paranormale genezer laat behandelen, voor wie zo'n behandeling overweegt maar er te weinig van weet, en voor allen die hun kennis over de paranormale geneeswijze willen vergroten").

Inzender Wigholt Vleer vond dat Attevelt die het over een psychologisch effect had bij de daling van de bloeddruk verzuimde er op te wijzen, dat bij personen die deelnemen aan een para-psychologisch object of zich er voor "open" stellen altijd een verbetering van inzicht, bewustzijn of gezondheid optreedt omdat men zich los maakt van het materiële of dogmatische en zich openstelt voor kosmische invloeden. De verklaring daarvoor moet volgens de inwoner van Norg worden gezocht in de "holistische benadering mikrokosmos (mens) en macrokosmos (heelal). Een paranormale genezer en de esoterici beleven deze eenheid en daardoor gaan de psi-krachten werken".

Zo klaar als een klontje, Wigholt!

HOMEOPATHISCH HET BOS IN

J. Plantinga, sinds jaar en dag op de alternatieve toer en thans woonachtig in het Friese Scherpenzeel heeft in de dagbladen aangesloten bij de Grote Provinciale Pers ampel publicatie gekregen van zijn allernieuwste denkbeelden: genees de stervende bossen langs homeopathische weg.

De 73-jarige drs. Johan Plantinga heeft hierbij het oog gericht op het door een Zwitserse drogist ontwikkelde Biplantol. Hoofdbestanddeel is uronzuur maar verder zitten er sporenelementen in en slijmstoffen van maar liefst negentig boomziekten. Plantinga probeerde het op de kamerplanten van zijn vrouw en hij zag dat het goed was. "Een zieke

kokospalm groeide na enkele behandeling ineens als kool".

In Trier heeft Plantinga met een aantal geestverwanten inmiddels al een Europese vereniging opgericht om met homeopathische middelen de bossen te genezen. De econoom Plantinga heeft zich in het verleden geweerd als voorvechter van de biologische landbouwmethoden. Veel heeft dat niet opgeleverd, meent hij. Met zijn tegenwoordige plannen tot genezing van de bossen heeft hij bot gevangen. Staatsbosbeheer, de Heidemaatschappij, de vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten — ze gingen niet in zee met de Biplantol. Twee zieke bospercelen in het Brabantse "kuren" echter op het ogenblik met Biplantol. De eerste praktijkproef op grote schaal. Landschapsarchitect Van Kester zag al een flink verschil tussen de al of niet behandelde jonge aanplant en de sceptische boswachter zou gematigd optimistisch zijn.

CELTHERAPIE IN OPSPRAAK

Het Bundesgesundheitsamt in Berlijn heeft dezer dagen de verkoop verboden van 253 "Frischzellen"-preparaten. Binnen vrij korte tijd overleden drie patiënten aan de gevolgen van een allergische shock. Het is overigens reeds lang bekend dat de celtherapie, door Niehans in de jaren dertig geïntroduceerd, bepaald niet zonder risico is. In het eind vorige jaar verschenen boek Auszenseitermethoden in der Medizin, dat wij in het juninummer van het Actieblad tegen de Kwakzalverij uitvoerig besproken vindt men onder de noemer celtherapie de volgende opmerking: "De methode is omstreden omdat de beweerde resultaten niet bevestigd konden worden terwijl ernstige gevolgen met acute shock-symptomen en met een chronisch ziekteverloop (polyneuritis van het type Landry-Guillain-Barré) zijn opgetreden, die deels een dodelijke afloop hadden".

Het vermoeden werd in Duitse kranten uitgesproken dat ook een bekende sportvrouw, de 26-jarige Birgit Dressel een slachtoffer zou zijn van een injectie met "Frischzellen". Zij stierf op 10 mei j.l. aan de gevolgen van een allergische shock in een ziekenhuis te Mainz. De "frischzellen" zijn afkomstig uit een schapenfoetus en zijn onmiddellijk na de verwijdering uit het foetus ingevroren. Birgit Dressel kreeg bij prof. Armin Klümper in Freiburg een aantal injecties. Klümper heeft tal van topsporters onder behandeling die hun conditie willen handhaven of verbeteren. De allergische shock zou verergerd zijn door het toedienen van een intussen verboden pijnstillend middel Buscopan compositum en een ander middel, metamizol.

THIM VAN DER LAAN BOORT EEN GOUDMIJN AAN

De offieiële artsen mogen later puin ruimen, zo beeindigde De Telegraaf onlangs een artikel over een opleiding die in Utrecht is begonnen voor acupuncturisten. De internationale academie voor fysiotherapie Thim van der Laan aldaar heeft een aparate studierichting acupunctuur opgezet. De schoolverlater kan het op "hboniveau" leren! En de belangstelling blijkt groot te zijn.

Het Algemeen Dagblad bestond het een uitvoerig gesprek te publiceren met een leraar van de nieuwe studierichting, de Weerter acupuncturist A. van de Burg. Hij zegt zich op de "universiteit van Parijs" te hebben gespecialiseerd in acupunctuur. Met zijn Philippijnse vrouw Zeny bestudeert hij in zijn oosters ingerichte boerderij in Weert de oude en nieuwe Chinese geschriften, aldus het AD. Even een sprokkeling uit de wijsheden die Van de Burg verkondigde en die zwart op wit in de krant werden afgedrukt: "Het gaat er om de kennis van de mens toe te passen op de wetten van de natuur. Eigenlijk zijn het hele simpele dingen. In Nederland werd vroeger tegen iemand die overwerkt was gezegd: Ga maar even dauwtrappen. Nu kan met acupunctuur de stoornis in het lichaam worden opgespoord en worden behandeld met elektronische magneetvelden".

Deze parelen van de "taoïstische wetenschap" zal de heer Van den Burg dus in Utrecht zijn studenten openbaren. Overigens is Alfons van den Burg wel zo voorzichtig om vast te stellen dat de acupunctuur niet alles kan.

Nu terug naar wat we in De Telegraaf lazen over "De goudmijn van de hulpeloosheid". We citeren met instemming: "Of het nu om toverkollen, engelen of officieel afgestudeerde homeopathen gaat maakt niet uit: er gebeurt iets onbegrijpelijks met het geteisterde lichaam en daarvoor geef je graag geld uit. Baat het niet, het schaadt ook niet, denkt de patiënt optimistisch".

De internationale academie voor fysiotherapie Thim van der Laan is een officieel erkende onderwijsinstelling. De school zal zeker dertig studenten aannemen voor de nieuwe opleiding. Dit wordt op dit ogenblik nog niet gesubsidieeerd maar het schoolbestuur zal daar wel een verzoek voor indienen. Geen zorg echter voor het eerste jaar: dan krijgen ook de toekomstige acupuncturisten een basisopleiding die precies dezelfde is als die voor de toekomstige fysiotherapeuten.

Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen staat volstrekt niet afwijzend tegenover alternatieve geneeswijzen. Sinds januari van dit jaar kan, lezen wij in De Telegraaf, een academische acpunctuur-opleiding worden gevolgd aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Echter — die staat alleen open voor artsen en tandartsen. Wat de ziekenfondsen betreft —

die vergoeden uitsluitend acupunctuurbehandelingen die worden uitgevoerd door artsen en tandartsen.

Hoe het allemaal moet met de toekomstige Thim van der Laan-acupuncturisten is natuurlijk volstrekt onduidelijk. Er komt een nieuwe categorie acupuncturisten zonder een artsen-opleiding op de markt. "Wie een goudbron aanboort heeft grote haast de buit zo snel mogelijk binnen te halen", lezen wij. En dan maar niet praten over financiële struikelblokken, medische ethiek en dergelijke zaken.

Het is weer bar en boos.

TENHAEFFS PORTRET

Wij zagen het portret van de al jaren geleden overleden voorvechter van het "paranormale", prof. Tenhaeff in de Alkmaarse Courant. Het sierde een ingezonden stuk van een zekere P. de Graaf te Heemskerk die zich na het publiceren van het experiment te Utrecht met de paranormale genezers afvroeg wat de commissie-Muntendam dan wel heeft gedaan? Welnu — die heeft geen enkel wetenschappelijk onderzoek gedaan maar een aantal betrokkenen gehoord om vervolgens te adviseren tot een erkenning van paranormale genezers te komen. En dat advies heeft de regering wijselijk niet opgevolgd. Maar laat de inzender uit Heemskerk er dreigend op volgen: En wat denkt u van de onderzoekingen van prof. Tenhaeffs met de heer Croiset?

Maar als hij zijn krant goed leest kan diezelfde inzender hebben bemerkt dat twee dagen na de publicatie van het Utrechtse experiment er "workshops" werden aangekondigd in het natuurlijk gezondheidscentrum Zenit aan de Spoorstraat te Alkmaar. Daar trad de oprichtster van het "Center voor Holistics and healing" op, de Zweedse Karin Haraldson. De ene workshop heette "spirituele training en etherisch genezen", de andere workshop door de Zweedse geleid ging o.a. over kleurengenezing bij kinderen. Voertaal in beide workshops het Engels. Kosten *f* 75, *f* 100, *f* 50 al naar de omstandigheden.

Er is dus, kan de ingezonden stukkenschrijver leren, nog genoeg alternatiefs te beleven, ook al zijn de Utrechtse bloeddrukexperimenten weinig bevredigend voor het paranormale circuit verlopen. De hoop op genezing bewerkstelligde de hoofdzaak van de (tijdelijke) daling van de bloeddruk...

ARTS HIELP KWAKZALFSTER

Een genezeres wist een kankerpatiënt te bewegen zich te laten masseren. Dat kostte hem weliswaar 160 gulden maar stukjes weefsel zouden uit de long verdwijnen. Er was echter geen sprake van dat de uitzaaiingen door de massages verdwenen, zo bleek uit een foto.

Een bijkomende omstandigheid was dat een arts hand- en spandiensten beweest aan de genezeres. Hij stelde zijn praktijkruimte voor haar beschikbaar en liet, met de hulp van zijn assistente, patiënten afspraken maken met de genezeres.

De kankerpatiënt liet het er niet bij zitten en klaagde over de arts bij de inspectie voor de volksgezondheid. Het medisch tuchtcollege heeft de arts berispt. Hij had moeten weten dat wat de genezeres deed kwakzalverij was.

GEKNIPT VOOR U!...

Uit het Engelse weekblad Punch, dat altijd een pagina wijdt aan door lezers toegezonden zotte kranteknipsels uit binnen- en buitenland dit afkomstig uit The Herald in Zimbabwe:

Een n'anga uit Malawi die duizenden dollars verdiende met het toepassen van de "traditionele chirurgie" met een keukenmes in een woning in Harare is met 200 dollar beboet omdat hij niet beschikte over een werkvergunning.

*

In NRC Handelsblad schreef op de Achterpagina Gerrit Komrij zijn (Portugese) ervaringen van een week op. Daarbij dit op maandag 1 mei:

José Branco, arts in Middelgrote Gemeente, vertelde me dat er vanochtend een vrouw bij hem kwam op het ziekenhuis met verbrande oren. Ze had zo'n verschrikkelijke pijn gehad over heel haar rechterdij - al jaren en jaren - dat ze haar oren met een wafelijzer en een keukenpook had verminkt om daar heviger en begrijpelijker pijn te voelen.

*

Uit Elsevier van 4 juli j.l. schrijft inzender R. van den Eenwegh uit Uden over de Del Ferromethode — de omstreden stottertherapie van een voormalige operazanger — het volgende:

De methode heeft me niet van het stotteren afgeholpen. Ze heeft me wel inzicht gegeven in de manier waarop het middenrif zou moeten functioneren. (...) Het falen van de Del Ferromethode ligt in het feit, dat geen aandacht geschonken wordt aan de psychologische kant van het probleem.

*

De Consumentengids van juni 1987:

De inspecteur voor de Volksgezondheid heeft gewaarschuwd tegen de Duitse kruidendrank Saft 19, die tegen Aids zou helpen. Dat is volstrekt onbewezen.

colossus van Rhodos uit het water van het Griekse eiland worden opgehaald. De colossus van Phodos, een van de zeven antieke wereldwonderen zoals men weet, werd in 280 voor Christus opgericht en stelde de zonnegod Helios voor. Het beeld dat volgens de overlevering van brons was zou schrijlings over de haveningang van Rhodos hebben gestaan en het is omstreeks 30 meter hoog geweest. In 225 voor Christus viel het als gevolg van een aardbeving om.

Het uit het water op aanwijzingen van Annie Dankbaar opgehaalde stuk zandsteen zou de theorie dat het beeld van brons was omverwerpen. Maar het stuk steen was alleen maar door graafapparatuur aangeschraapt op een manier waaruit men zou kunnen opmaken dat het ooit deel uitmaakte van een vuist.

De Griekse minister van cultuur, Melina Mercouri heeft alle onzekerheden weggevaagd: het stuk steen had niets te maken met de colossus van Rhodos. En zij liet er op volgen dat men in Griekenland echt geen buitenlandse helderzienden nodig had om iets over de archeologie ten beste te geven. De Griekse kustwacht kreeg van de minister een standje dat ze zich voor het karretje van de helderziende had laten spannen.

De Telegraaf, die ook al naar Rhodos was gereisd om met het fenomeen Annie Dankbaar te praten ontdekte dat alleen voor veel geld een interview met haar tot stand kon worden gebracht. Ze had daartoe een agent in Londen aangesteld, want de Angelsaksische chequeboek-journalistiek was haar niet ontgaan. Maar dat was alles voordat Melina Mercouri haar vernietigende oordeel uitsprak over de vondst.

Much ado about nothing...

MET BOB UIT BADHOEVEDORP OP JACHT NAAR DE VRIJE RADICALEN

Gepatenteerd en al, verzekert ons Bob Hoogenboom, die in Badhoevedorp met Healthy Body Products actief is. Hij voert hetzelfde vignet als Hoogenboom bewaking maar dan kan op zuiver toeval berusten. Wel richten de HB-products zich tegen de Vrije Radicalen. Een extreme politieke beweging die met gepatenteerde produkten uit de Verenigde Staten gekalmeerd moet worden? Moeten we denken aan de CIA, die de Vrije Radicalen wil inkapselen met behulp van produkten voor "Gezondheidsverbetering en prestätieverhoging"?

Niets daarvan, zo blijkt bij lezing van de uitgebreide offerte van de heer Hoogenboom. Die radicalen moeten we zoeken in de scheikunde. En dan hanteren we even de omschrijving uit de encyclopedie: "In toenemende mate is het begrip radicaal van toepassing en dat in de wetenschappelijk correcte zin, op atomen of atoomgroepen, die een ongepaard elektron bezitten". Zulke deeltjes zijn paramagnetisch. Van Dale kent uiteraard ook deze betekenis van het woord radicaal: "vrij radicaal, dat is een atoom of atoomgroep gekarakteriseerd door de aanwezigheid van een ongepaard (niet magnetisch gecompenseerd) elektron."

In de bocht met professor Demopoulos

En nu verder met Bob Hoogenboom, die zo'n twintig pagina's tekst uit het Engels heeft laten vertalen, vol met prachtige vreemde woorden zoals mitochondrieën, high density Lipoprotein, opioids, costeroids... Dat heeft Hoogenboom zoals men zal begrijpen niet alles zelf uitgedacht. Neen hij heeft een Amerikaanse professor bij de hand, prof. dr. H.B. Demopoulos. Die geldt als de meest vooraanstaande expert op het gebied van de Vrije Radicalen Pathologie. Want deze loslopende elektronen hebben zo het een en ander op hun geweten. Reken maar. Bij stress bijvoorbeeld. Of bij sporten. Bij snelle veroudering heeft een mens ook zo het nodige te vrezen van die vrije radicalen; het zijn geduchte rekels.

En wat is er verder met de mens aan de hand? Diens lichaam heeft nog iets uit de oertijd overgehouden. Foei toch. Lees maar even mee met Bob Hoogenboom of diens Amerikaanse zegsman: "Door herhaalde of aanhoudende stress van welke aard ook worden in je (Hoogenboom tutoyeert het menselijke lijf!) lichaam grote hoeveelheden "opioids" (opiumachtige stoffen) vrijgemaakt". Het zijn endorfinen, etc. Volgt een opsomming van de oorzaak: fysieke stress, psychische stress... En dan volgt met de nodige overdrijving dat deze stoffen een ernstige onderdruk-

WINST UIT DE WANHOOP

In de Verenigde Staten met zijn tienduizenden aidspatiënten is een ware wildgroei van klinieken die zich bezig houden met de slachtoffers van deze dodelijke ziekte. Het ontbreekt daarbij niet aan vreemde experimenten en de alternatieven zien hier hun kans waar te nemen. De orthomoleculaire geneeskunst ziet het heil uiteraard in toediening in grote hoeveelheden van vitamine- en mineralenpreparaten. Een Amerikaanse arts, een zekere Cathcart geeft aidspatienten enorme doses vitamine C, tot 185 gram per dag. Anthroposofen bezigen geneesmiddelen als mierezuur en antimoon.

---o---

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

colossus van Rhodos uit het water van het Griekse eiland worden opgehaald. De colossus van Phodos, een van de zeven antieke wereldwonderen zoals men weet, werd in 280 voor Christus opgericht en stelde de zonnegod Helios voor. Het beeld dat volgens de overlevering van brons was zou schrijlings over de haveningang van Rhodos hebben gestaan en het is omstreeks 30 meter hoog geweest. In 225 voor Christus viel het als gevolg van een aardbeving om.

Het uit het water op aanwijzingen van Annie Dankbaar opgehaalde stuk zandsteen zou de theorie dat het beeld van brons was omverwerpen. Maar het stuk steen was alleen maar door graafapparatuur aangeschraapt op een manier waaruit men zou kunnen opmaken dat het ooit deel uitmaakte van een vuist.

De Griekse minister van cultuur, Melina Mercouri heeft alle onzekerheden weggevaagd: het stuk steen had niets te maken met de colossus van Rhodos. En zij liet er op volgen dat men in Griekenland echt geen buitenlandse helderzienden nodig had om iets over de archeologie ten beste te geven. De Griekse kustwacht kreeg van de minister een standje dat ze zich voor het karretje van de helderziende had laten spannen.

De Telegraaf, die ook al naar Rhodos was gereisd om met het fenomeen Annie Dankbaar te praten ontdekte dat alleen voor veel geld een interview met haar tot stand kon worden gebracht. Ze had daartoe een agent in Londen aangesteld, want de Angelsaksische chequeboek-journalistiek was haar niet ontgaan. Maar dat was alles voordat Melina Mercouri haar vernietigende oordeel uitsprak over de vondst.

Much ado about nothing...

MET BOB UIT BADHOEVEDORP OP JACHT NAAR DE VRIJE RADICALEN

Gepatenteerd en al, verzekert ons Bob Hoogenboom, die in Badhoevedorp met Healthy Body Products actief is. Hij voert hetzelfde vignet als Hoogenboom bewaking maar dan kan op zuiver toeval berusten. Wel richten de HB-products zich tegen de Vrije Radicalen. Een extreme politieke beweging die met gepatenteerde produkten uit de Verenigde Staten gekalmeerd moet worden? Moeten we denken aan de CIA, die de Vrije Radicalen wil inkapselen met behulp van produkten voor "Gezondheidsverbetering en prestatieverhoging"?

Niets daarvan, zo blijkt bij lezing van de uitgebreide offerte van de heer Hoogenboom. Die radicalen moeten we zoeken in de scheikunde. En dan hanteren we even de omschrijving uit de encyclopedie: "In toenemende mate is het begrip radicaal van toepassing en dat in de wetenschappelijk correcte zin, op atomen of atoomgroepen, die een ongepaard elektron bezitten". Zulke deeltjes zijn paramagnetisch. Van Dale kent uiteraard ook deze betekenis van het woord radicaal: "vrij radicaal, dat is een atoom of atoomgroep gekarakteriseerd door de aanwezigheid van een ongepaard (niet magnetisch gecompenseerd) elektron."

In de bocht met professor Demopoulos

En nu verder met Bob Hoogenboom, die zo'n twintig pagina's tekst uit het Engels heeft laten vertalen, vol met prachtige vreemde woorden zoals mitochondrieën, high density Lipoprotein, opioids, costeroids... Dat heeft Hoogenboom zoals men zal begrijpen niet alles zelf uitgedacht. Neen hij heeft een Amerikaanse professor bij de hand, prof. dr. H.B. Demopoulos. Die geldt als de meest vooraanstaande expert op het gebied van de Vrije Radicalen Pathologie. Want deze loslopende elektronen hebben zo het een en ander op hun geweten. Reken maar. Bij stress bijvoorbeeld. Of bij sporten. Bij snelle veroudering heeft een mens ook zo het nodige te vrezen van die vrije radicalen; het zijn geduchte rekels.

En wat is er verder met de mens aan de hand? Diens lichaam heeft nog iets uit de oertijd overgehouden. Foei toch. Lees maar even mee met Bob Hoogenboom of diens Amerikaanse zegsman: "Door herhaalde of aanhoudende stress van welke aard ook worden in je (Hoogenboom tutoyeert het menselijke lijf!) lichaam grote hoeveelheden "opioids" (opiumachtige stoffen) vrijgemaakt". Het zijn endorfinen, etc. Volgt een opsomming van de oorzaak: fysieke stress, psychische stress... En dan volgt met de nodige overdrijving dat deze stoffen een ernstige onderdruk-

WINST UIT DE WANHOOP

In de Verenigde Staten met zijn tienduizenden aidspatiënten is een ware wildgroei van klinieken die zich bezig houden met de slachtoffers van deze dodelijke ziekte. Het ontbreekt daarbij niet aan vreemde experimenten en de alternatieven zien hier hun kans waar te nemen. De orthomoleculaire geneeskunst ziet het heil uiteraard in toediening in grote hoeveelheden van vitamine- en mineralenpreparaten. Een Amerikaanse arts, een zekere Cathcart geeft aidspatienten enorme doses vitamine C, tot 185 gram per dag. Anthroposofen bezigen geneesmiddelen als mierezuur en antimoon.

---o---

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

king veroorzaken van het zenuwstelsel, van het immuunsysteem en van het "sex hormoonsysteem". Ja, er moet even ingespeeld worden op de angst van mannen voor vroegtijdige impotentie.... Maar dat ontgaat ons niet, Bob uit Badhoevedorp!

Die stoffen als endorfinen zijn, zo wordt ons verzekerd, even krachtig als morfine en heroïne en als er teveel van ontstaan, zo wordt in met een wat krukkig taalgebruik verzekerd, "zijn ze even schadelijk als deze drugs". In feite zijn deze stoffen een "soort valium uit de oertijd".

Nuttig voor de holbewoners

Die "valium uit de oertijd" was nuttig voor de holbewoners, "maar de moderne, actieve mens, die leeft in een maatschappij, waar prestaties belangrijk zijn, zeer veel informatie verwerkt moet worden en die daarnaast ook graag intens van het leven wil genieten, heeft bepaald geen gehoefte aan stoffen, die hem suf en slaperig maken, zijn gevoel afstompen en zijn sexhormonen en zijn immuunsysteem uitschakelen". (even een doordenkertje... immuunsysteem? Is er niet een uiterst gevaarlijke ziekte die het "immuunsysteem" uitschakelt? Er is dus alle reden om even dat woord immuunsysteem te laten vallen.)

Nu zijn we nog niet terecht gekomen bij de vrije radicalen. Waar passen die in het verhaal? We moeten eerst even toeven bij de neurotransmitters. Die krijgen het moeilijk met al die endorfinen en zo, ze vinden gewoon geen receptorplekjes meer in het menselijk brein. Die raken allemaal verstopt door die verdraaide "opioids". De communicatie tussen de hersencellen wordt steeds minder. "Je gaat trager denken en je reageert steeds langzamer. Ook de communicatie tussen het primitieve deel van je hersenen en de intelligente delen, die plaats vindt door het heen en weer sturen van neurotransmitters van en naar receptorplekjes wordt steeds minder. Met als uiteindelijk resultaat dat alles afstompt, je gevoel, agressie, sex. Er ontstaat een algeheel gevoel van "murm" (murw?!) zijn, niet meer hoeven, niet meer kunnen".

Iets dergelijks geldt ook voor je zenuwcellen, zo lezen we. De uiteinden daarvan raken bovendien verstopt door Vrije Radicalen (met hoofdletters!) afvalprodukten. Erge dingen dus allemaal, verzwakking, uitputting "en je bent sneller vatbaar voor infecties, kanker (ja eindelijk valt ook dat onheilspellende woord) etc."

Ha, daar is de verlossing

Alinea's worden nog gevuld met alle weerbarstige zorgen, alle kommer en kwel veroorzaakt door vrije radicalen en die verfoeilijke endorfinen en hun bentgenoten. Maar gelukkig — er is een oplossing voor dit alles. Professor Demoupolos, die expert op het gebied van de "Vrije Radicalen Pathologie" verricht al meer dan een kwarteeuw research op dit terrein. Hij houdt zich ook intensief bezig met de behandeling van ernstige blessures bij sport en training. Door een van de Amerikaanse sportbladen, "Runners world" werd hij onlangs gekozen als een van de 25 topsportartsen van Amerika.

Het zal de lezer dan ook niet verbazen dat Bob Hoogenboom in augustus begonnen is met een landelijke reclamecampagne voor zijn "Healthy Body Products" in Tennis Magazine en het nieuwe sportblad Voetbal (en het gezondheidsblad Beter).

Want de oplossing van alle vreselijke zaken die ons in de offerte van Bob Hoogenboom zijn geschilderd ligt in de Anti-oxidanten. Door drastische beperking van alle vet in de voeding, het eten van meer vers fruit en verse groenten, die het gebruik van absoluut pure Anti-oxidant combinaties en verstandige lichaamsbeweging is het mogelijk het risico van het ontstaan van kanker met circa 85 pct. te verminderen en het risico van het ontstaan van hartaanvallen en beroertes met 90 pct. Dat zegt prof. Demopoulos op grond van research en klinische ervaring.

Het gebruik van die anti-oxidanten voorkomt een versnelde veroudering door intensief sporten en stress, zo wordt de doelgroep voorgehouden. En al zijn inmiddels heel wat ziekten de revue gepasseerd — het gaat niet om een geneesmiddel (want dan raakt men in de clinch met de wetgeving) maar om een voedingssupplement.

Kater te lijf met anti-oxidant

Prof. Demopoulos en zijn medewerkers hebben er zes jaar aan besteed en miljoenen dollars uitgegeven aan laboratorium onderzoek en klinische testen van alle bekende voedingssupplementen en anti-oxidanten... Volgt een nauw verholen aanval op de orthomoleculaire alternatieven met hun vitaminegiften... Dat is maar gevaarlijk. Neen, prof. Demopoulos en de zijnen hebben de veilige anti-oxidanten die voor onbeperkte duur te gebruiken zijn.

Een van de voordelen is ook dat je na alcoholgebruik de kater te lijft kunt met zo'n anti-oxidant van HB. Er is een apart "calcium gezondheidspakket" voor mensen met een rustige levensstijl, die niet sporten en niet veel stress hebben, voor mensen die een vermageringsdieet volgen en voor lijders aan arthritis. In oktober wordt bovendien nog een zuiver vitaminepreparaat in de handel gebracht, als HB puur E, vitamine E-capsules. En of men nog niet voldoende doelgroepen op schot heeft volgt nog raad voor lijders aan arthritis, diabetes en kanker. Geen geneesmiddel voor kanker, wordt verzekerd, maar de anti-oxidanten van HB kunnen er wel voor zorgen dat de "Vrije Radicalen reacties," die veroorzaakt worden door geneesmiddelen of behandelingsmethodes van kanker zoals chemotherapie en bestraling onderdrukt of zoveel mogelijk beperkt worden". Ook trombose, revalidatie na ongeluk, hartaanval of beroerte — de healthy body products komen van pas...

Kassa!

---o---

Actieblad

DECEMBER 1987
98STE JAARGANG, NR. 4

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ACUPUNCTUUR ALS HAARLEMMER OLIE
Of: wat deed wielrenner Henk Lubberding bij zijn tandarts?

door C.N.M. Renckens

In een radio-interview kort voor het wereldkampioenschap wielrennen op de weg (september '87), waarbij zijn deelname op het laatste moment niet door kon gaan, vertelde de beroepsrenner Henk Lubberding hoe hij zich — achteraf tevergeefs — intensief had voorbereid op dit jaarlijkse evenement. Hij had uiteraard duchtig getraind, daarnaast had hij zich regelmatig laten masseren en soigneren door zijn verzorger, tenslotte — en nu komt het — was hij ook enkele malen naar de tandarts geweest. Wie nu zou denken dat de geplaagde coureur last had van kiespijn, bloedend tandvlees of zich misschien een aerodynamisch kunstgebit liet aanmeten: hij vergist zich. Lubberding bezocht zijn tandarts voor zijn acupunctuur!

Wie zich hierover nog verbaast heeft enkele nieuwsfeiten van het afgelopen jaar gemist. Zo heeft de NOVAG, de Nederlandse Organisatie van Verenigingen voor Alternatieve Genezers, in 1986 de eerste NOVAG-prijs voor Wetenschappelijk Onderzoek, een oorkonde en tweeduizend gulden, uitgereikt aan de acupuncturiste H. Wedel-Jansens, die "ontdekte" dat acupunctuur de sportieve prestaties van karateka's ten goede kwam. Deze feestelijke gebeurtenis in februari 1986 te Utrecht -in aanwezigheid van de toenmalige staatssecretaris van Volksgezondheid Van der Reijden (thans in omroepzaken) -is onze wakkere beroepsrenner kennelijk niet ontgaan.

Dat Lubberding voor zijn alternatieve doping de tandarts koos, hoeft ons al evenmin te verbazen: de subfaculteit tandheelkunde van de Groningse universiteit geeft sinds kort voor belangstellende tandheelkundige en medische studenten officiële cursussen acupunctuur in samenwerking met coryfeeën van de universiteit van Sjanghai. De eerste lichting van deze opleiding is, zo vermoeden wij, in Lubberding's woonplaats neergestreken. Wat de Groningse subfaculteit betreft: het is bekend dat de universiteiten en met name tandheelkundige afdelingen thans moeilijke tijden doormaken en op allerlei manieren, zelfs met behulp van advertenties, trachten zoveel mogelijk studenten te werven. Dat men echter meent dit te moeten doen door in het curriculum een modieuze, maar volstrekt onwetenschappelijke techniek als de acupunctuur op te nemen, is volgens velen een testimonium paupertatis van de vanouds gerenommeerde Groningse subfaculteit.

En nu ook: de homeo-punctuur

Overigens staan de (nuchtere) Groningers niet alleen: het lijkt erop dat de acupunctuur in ons land nog steeds groeit en bloeit. Zo zouden er volgens recente cijfers thans ongeveer 2500 plaatsen zijn waar men voor deze behandeling terecht kan. Het aantal verenigingen van acupuncturisten en het aantal opleidingen neemt nog steeds toe. ook vernieuwt en moderniseert de acupunctuur zich meer en meer. De therapeutische en diagnostische waarde van de Chinese naaldkunst schijnt sterk verbeterd te kunnen worden door gebruik te maken van elektrische stroom: op 26 februari 1987 werd de Nederlandse vereniging voor electroacupunctuur opgericht. Een bijlage van het damesblad Libelle, dat zijn lezeressen bij voortduring infantiliseert en beledigt met reportages over de zegeningen van alternatieve behandelwijzen (hieraan zou een aparte beschouwing te wijden zijn), heeft vorig jaar een nieuwe tak van de acupunctuur bekend gemaakt, de zogenaamde homeopunctuur. De naalden worden hierbij eerst in een homeopathische drank gedoopt alvorens zij in het vlees van de patiënt worden gestoken: hoe verzint een mens zoiets?

Lezers van ons Actieblad die van bovenstaande ontwikkelingen zo langzamerhand wat moe en zelfs neerslachtig dreigen te worden, willen wij graag attenderen op een verfrissend werkje van de publicist en Chinakenner Michel Korzec: "De kitsch van het Holisme" (Uitg. Veen, 1986). Het pamflet geeft een hardhandige analyse van de holistische ideologie. Bekend mag zijn dat alternatieve hulpverleners zich er op laten voorstaan een holistische benadering van de patiënt te hebben. Dit dan in schril contrast met de reductionistische en analyserende benadering van de gewone geneeskude.

Holistisch onderzoek is onmogelijk

Korzec betoogt dat, in tegenstelling tot de holistische opvattingen, de Oosterse filosofie niet beter in staat is om de problemen van de quantummechanica, van de wapenwedloop, van geluk of ongeluk, van ziekte en genezing te benaderen dan hetgeen wij hiervoor in de westerse wereld in huis hebben. Hij meent ook dat holistisch onderzoek of holistische wetenschap über-

haupt onmogelijk zijn, ook in biologie, ecologie of systeemtheorie. Het is, in zijn visie, helemaal niet zo dat alles met alles te maken heeft en dat alle conflicten, ongerijmdheden etc. altijd te verzoenen zijn. Dat is volgens de schrijver een grote simplificatie of een grote vervalsing van de werkelijkheid of allebei (pag. 15).

Over acupunctuur schrijft hij enkele interessante hoofdstukken. Hij spreekt over het "acupunctuurschandaal": de toepassing van acupunctuurverdoving bij operaties zoals dit in de Chinese Volksrepubliek in de eerste helft van de jaren zeventig plaatsvond en de positieve weerklank ervan in het westen. Deze methode, die in China inmiddels alweer grotendeels verdrongen is door de westerse anaesthesiologie wordt door Korzec als een klassiek voorbeeld van bedrog in de wetenschap beschouwd. Het gebruik door de maoïstische ideologie van het acupunctuursysteem maakte een normale wetenschappelijke beoordeling ervan onmogelijk. De vier vereisten voor wetenschapsbeoefening: universalisme, communalisme, georganiseerd scepticisme en belangeloosheid ontbraken c.q. werden genegeerd.

Korzec beschrijft hoe het acupunctuurschandaal zich vanaf ongeveer 1966 ontwikkelt. Zo beschreef de "Outline of Chinese acupuncture", een officieel handboek, dat zich onder leiding van de revolutionair-medische lijn van voorzichtter Mao schitterende vergezichten openden op het gebied van de acupunctuur. Grote Chinese ziekenhuizen wedijverden met elkaar via publicaties over acupunctuurverdoving bij operaties waarbij succespercentages van boven de negentig werden opgegeven. De ontvangst van deze publicaties in het westen was veelal zeer welwillend. Nederlandse arsen als Dunning en de Vaal toonden zich, achteraf terecht, argwanend .

Onthullende Chinese publicatie

Korzec citeert uitgebreid uit een artikel van twee Chinese artsen in het "Sjanghaise Literaire Dagblad", dat wij in een eerdere bijdrage (A.t.d.K. september 1985) al eens aanhaalden. De artsen onthulden dat naast de acupunctuurverdoving vaak "westerse" verdoving werd gegeven. De ziekenhuizen waren indertijd verplicht een groot percentage operaties onder acupunctuur te verrichten en talrijke patiënten moeten "helse pijnen" geleden hebben. Als de slachtoffers zich hierover openlijk beklaagden waren zij ideologisch verdacht, hetgeen zij soms met de dood moesten bekopen. Men keek dus wel uit. Verder citeren uit Korzec's boek is verleidelijk, maar men schaffe het zich aan.

Als men nu kennis neemt van deze verhalen uit China, de bakermat van de acupunctuur, is het dan niet treurig te zien hoe deze methode te onzent nog steeds als één der meest gerespecteerde onder de alternatieve geneeswijzen figureert? Meer dan de helft van de Nederlandse ziekenfondsen heeft vergoeding voor alternatieve geneeswijzen in zijn Aanvullende verzekering opgenomen en verspreidt onder zijn leden de adressen van acupuncturisten! Als men hiertegen protesteert, zoals ondergetekende deed bij het ziekenfonds Noord-Holland Noord, dan verwijst de leiding van het ziekenfonds naar de inhoud van het rapport van de Commissie Muntendam. Deze commissie had echter slechts als opdracht de maatschappelijke betekenis van alternatieve geneeswijzen te bestuderen en heeft zich dan ook nadrukkelijk onthouden van een oordeel over de wetenschappelijke waarde van deze therapieën.

Het was niet de opdracht van de commissie om zich over de wetenschappelijke betekenis van de alternatieve geneeswijzen uit te spreken en zij was hiertoe ook niet bij machte, zoals expressis verbis gesteld op pagina 5 van het rapport!

Maar ook hier geldt kennelijk: wat baten kaars en bril als de uil niet zien en wil? Groningse tandartsen, wielrenners en ziekenfondsdirecteuren: hoe lang zal het nog duren voor hen de schellen van de ogen vallen?

C.N.M. Renckens

Michel Korzec "De Kitsch van het holisme" (Uig. Veen): Prijs f 19.90

TIN EN YANG IN BUITENVELDERT

Ze heeft eerst als arts een cursus gevolgd bij de Nederlandse Artsen en Acupuntuurvereniging te Akersloot en vervolgens een andere studie aan de

Rijksuniversiteit te *Groningen*. Daar geeft een Chinese arts uit Sjanghai les. Zes weken ben je er full time mee bezig. Het diploma dat na de Groningse opleiding haar deel werd wordt erkend door de Universiteit van Sjanghai en door de Wereld Gezondheidsorganisatie.

Aan het woord is Tinie Loo die in het Amsterdamse Buitenveldert een praktijk is begonnen samen met haar vriend, een tandarts. De Buitenveldertse Courant besteedde er ruim aandacht aan en verzuimde niet haar telefoonnummer te vermelden.

Een voorzichtige dame, mevrouw Loo, dat moet wel worden gesteld: zij beperkt de acupunctuur tot een aantal soorten pijn, hoge bloeddruk en slaapproblemen. Zij gelooft niet in acupunctuur om mensen van het roken af te brengen. Na een behandeling krijgt de patiënt een nare smaak in de mond. Dan heeft hij geen trek in een sigaret. "Maar als je die smaak kwijt bent zul je toch zèlf van de sigaretten moeten afblijven", vertelt ze aan de Buitenveldertse krant.

Niet op de hoogte

Maar ondanks de opleiding door de arts uit Sjanghai of misschien wel dankzij diens lessen blijkt zij niet op de hoogte van het "prepareren" van patiënten die bij grote operaties met acupunctuur werden verdoofd in de dagen van het Maoïsme. In China, zo vertelt zij, worden de mensen zelfs zonder narcose, met acupunctuur geopereerd. Ja, dat hebben destijds de Chinezen ons willen doen geloven. Ze hebben er films van laten vervaardigen, ze hebben buitenlandse geleerden uitgenodigd om er bij tegenwoordig te zijn... maar in werkelijkheid is de acpunctuur niet in staat een dusdanige "verdoving" te bewerkstellingen dat ingrijpende operaties pijnloos mogelijk zijn.

Ook de Chinese filosofie achter de acupunctuur onderschrijft mevrouw Loo. Als Yin en Yang in het lichaam in evenwicht zijn is dat lichaam gezond. Is dat evenwicht verstoord dan treedt ziekte op. De Yinen Yangharmonie, het evenwicht tussen het bewegingloze en het bewegende principe is al oud — de vrucht van denkers tijdens de Shang-dynastie in China, tussen 1700 en 1000 voor Christus. Tinie Loo stelt ook vragen aan de patiënt die op die filosofie zijn geënt. Zoals: Houdt U van zoet of van zuur? Zij legt uit dat dat met de milt gecombineerd wordt. "Maar vraag me niet waarom. Chinezen weten ook dat het gewoon zo is maar hebben daar geen uitleg voor", verklaarde ze aan de kracht.

Wel had ze een uitleg voor de pijnstillende kwaliteiten van de acupunctuur. In een voordracht voor de vereniging tegen de Kwakzalverij stelde de anesthesioloog drs. J.H. Engelbart enige verbonden aan het Academisch Medisch Centrum te Amsterdam jaren geleden al dat de additieve waarde van acupunctuur als pijnstiller voor een deel kan worden aanvaard. Let wel additieve waarde Maar genezen met acupunctuurnaalden is een heel andere zaak.

Argument van Tinie Loo: "Het moet toch wel werken, anders zou het niet zo lang kunnen bestaan". Op haar bureau heeft ze een pop staan waarop de "meridianen" zijn aangebracht voor de acupunctuurpunten. Elke lijn is weer verbonden met een orgaan en zo kun je de diagnose stellen... Zoet of zuur? Warm of koud?

PROF. TENHAEFF HERLEEFT BIJ VERONICA

Belangstelling voor alternatieve zakken van occulte aard is er meer dan genoeg. De media laten zich niet onbetuigd. Onlangs nog heeft de NOS over Hilversum vijf er aandacht aan besteed in het programma "Meer over minder, de stem van de sprekende minderheid". Maar daarin werd de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dokter C.W.Chr. Deurman in de gelegenheid gesteld duidelijk stelling te nemen tegen de prententies van helderzienden: een kritisch woord van bezinning, een nuchtere analyse van allerlei emoties.

Belangstelling genoeg... Ook voor de alternatieve genezers, die in het vrouwenblad Libelle (oplage 735.000!) een onverholen bewonderaar hebben gevonden. En dan de omroeporganisatie Veronica, die zoveel occults in haar programma's onderbrengt! Veelal zonder dat er duchtig tegengas wordt gegeven. Dat blijkt nu weer uit de nieuwe televisieserie waarvoor men de naam Parallax heeft gekozen.

Oude koeien uit de sloot

Parallax haalt oude koeien uit de sloot: die van prof. W.H.C. Tenhaeff. "Gevallen" die Tenhaeff in zijn publicaties signaleerde worden nu opgediend in een aantrekkelijke vorm, door acteurs gespeeld. In de jaren vijftig was de Utrechtse bijzondere hoogleraar in de parapsychologie al een omstreden figuur. Hij is toen meer dan eens betrapt op ernstige onzorgvuldigheden. Hij is daarover o.a. geattaqueerd door de toenmalige voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. A.P.N. de Groot. De betreurde kenner van de parapsychologische problematiek, de journalist Piet Hein Hoebens heeft in ons Actieblad tegen de Kwakzalverij van december 1983 er aan herinnerd dat de historicus dr. D. Spigt in het tijdschrift De Nieuwe Stem van december 1953 heeft aangetoond dat er geen enkel historisch bewijs bestaat voor een geval van "spontane paragnosie" dat Tenhaeff opvoerde in zijn dat jaar gehouden inaugurele rede. Een bakerpraatje, aldus Spigt. Het ging hier om een 17e eeuwse schipper die in een *visioen* een scheepsramp zou hebben voorzien. De critiek belette Tenhaeff echter niet om het fabeltje opnieuw op te dissen in een beschouwing die in januari 1981 in het blad Arts en Wereld verscheen.

Tenhaeff was toen al lang geen hoogleraar meer. In 1974 was een gewoon hoogleraar benoemd, dr.M.U. Johnson, die moderne aan de wiskunde en fysica ontleende methodieken ontwikkelde voor het para-

psychologisch onderzoek. Tenhaeff was fel tegen deze benoeming. Maar er is nog altijd een parapsychologisch Instituut in Utrecht dat min of meer volgens de lijn-Tenhaeff voortwerkt. En dat instituut nu heeft medewerking verleend aan de serie van zeven uitzendingen van Veronica onder de noemer Parallax.

Verwarrende proef op school

De eerste uitzending, op 11 november j.l. bracht ook in beeld de helderziende Hans Nieuwenhuis. Die hebben we al eens eerder op het beeldscherm gezien met een aanbevelend wooord van een woordvoerder van bovengenoemd instituut. Nieuwenhuis was een van de drie helderzienden die aan de hand van foto's iets moesten zeggen over de afgebeelde personen. Het was een tussenvoegsel in het "verhaal" van de verdwenen vrouw uit de publicaties van Tenhaeff.

De score van deze drie helderzienden werd ons als vrij redelijk geschetst, al viel er voor de kijker niets te verifiëren. Ronduit verwarrend waren de opnamen van een schoolklas die onderworpen werd aan een proef. De kinderen kregen dopjes van halve pingpongballen voor de ogen, de ramen werden verduisterd en er was alleen rood licht in de klas, terwijl door een recorder een zacht geruis werd voortgebracht. Onderwijl bekeek de onderwijzer een dia die hij te voorschijn haalde uit een willekeurig gekozen enveloppe, zo werd ons voorgehouden. Hij bevond zich in een aangrenzende kamer. De kinderen moesten nadat de normale situatie in de klas was hersteld een tekening maken van datgene waaraan ze tijdens de proef hadden gedacht. De onderwijzer had, het werd niet helemaal duidelijk, gekeken naar een stegosaurus of naar een scheepje en van de tekeningen van de kinderen waren er maar drie die leken op wat de onderwijzer in het andere vertrek had bekeken. En scheepjes tekenen is natuurlijk niet zo vreemd voor kinderen in ons waterrijke land.

Het wijze vogeltje van Singapore

Het verhaalt werd verder gelardeerd met opnamen uit het Verre Oosten, waar waarzeggerij tot de dagelijkse praktijk behoort. In Singapore hebbende waarzeggers een vogeltje, die uit een kooitje komt en een briefje kiest met een voorspellende tekst. Elders weer werpt men fortuinstokjes. Het nummer correspondeert met een laadje waarin een briefje met een voorspelling zit. In Bangkok ook bestaat het lezen van een schildpadschaal als middel om 's mensen toekomst te voorspellen.

Alles is voorspeld, zo kreeg de kijker te horen, de moord op Kennedy, de ondergang van de wereld. En dan wordt er nog bijgehaald de Jakobsladder naar het droomgezicht van Genesis 28:10-16 en het visioen van Johannes: de Openbaring.

Zo werd de kijker voorbereid op de oplossing van het raadsel van de verdwenen vrouw. Een paragnost werd er bij gehaald, er was al een voorspellende droom aan vooraf gegaan... En er was een gelukkig slot: de vrouw die aan geheugenverlies leed was gered uit de zwarte (mijn) berg van haar droom en gevonden op de plaats die de paragnost zo ongeveer had aangeduid.

Paragnosten zijn, zoals men weet niet altijd zó helderziend en de politie heeft weinig aan hun aanduidingen. Bij ontvoeringszaken zorgen zij ook niet voor de "gouden tip". Tenhaeff echter zag het wat optimistischer en kwam al gauw tot conclusies die zijn inzichten bevestigden. Kritische bezinning, koele nuchtere overwegingen die men van een man van de wetenschap zou mogen verwachten liet hij maar al te graag varen terwille van zijn geloof in het occulte. Veronica heeft gretig zijn "oude koeien" van stal gehaald en dient zu nu als lekkere hapjes op aan een publiek, dat, hopen wij, toch ook wel eens de schouders ophaalt over wat daar op de beeldbuis wordt voorgeschoteld. Maar al te zeker zijn we daar helaas niet van.

MET KIRLIAN OP DE ENERGIETOER

De z.g. Kirlian-fotografie, in occulte kringen bejubeld als de wijze waarop men de z.g. menselijke "aura" kan vastleggen berust op het uitstralingseffect van elektrische wisselstroom van een zeer hoge frequentie van 50.000 tot 200.000 Hertz. Zoals trouwe lezers van ons blad weten is het bijvoorbeeld ook mogelijk van een paperclip met behulp van de Kirlian-fotografie een afbeelding te maken met een "aura".

De in Krommenie woonachtige Monique Hauzendorfer is volgens haar zeggen — aldus het Noordhollands Dagblad — de enige afgestudeerde Kirlianfotografe en therapeute. Dat van de aura vindt ze maar "flauwekul" waarmee zij zich niet bezig houdt. "Dit is gewoon een natuurkundig proces en verder niks". Waar houdt zij zich dan wel mee bezig? Dan blijken de energiebanen in het lichaam te voorschijn te komen, de energiebanen waarmee de oude Chinezen zich al bij de acupunctuur bezig hielden. Zit er op die energiebanen of meridianen iets fout... Tja, dan zal de therapeute aan bod moeten komen. "Vaak ook", zo lezen wij, "ontstaan ook in andere delen van het lijf problemen", omdat het lichaam ter compensatie energie ergens anders vandaan haalt. Een heel andere kijk dus op het functioneren van de menselijke physiologie.

Met die Kirlian-fotografie kan men de energiestoringen in het "lijf" opsporen. De voorkeur geeft ze aan het fotograferen van de voeten. Dat is beter dan van de handen want die worden te sterk beïnvloed door emoties. De krant drukt dan ook, behalve een foto van Monique met de Kirlian-apparatuur een foto af van twee voeten. Die met de duidelijkste aftekening van de door de hoogfrequente stroom veroorzaakte uitstraling zou "veel te veel" energie hebben.

Het geheim schuilt in de voeten

Die voeten weten wat. Het is bij Monique al niet veel anders dan bij de voetzoolreflexologie. Met behulp van een meetapparaat spoort ze precies de plaats op

van de storing en ze test dan meteen welk homeopathisch middel voor verbetering zal zorgen. Ze doet overigens ook — ja, ze heeft er zich in gespecialiseerd! — voetzonereflexmassaga, elektro- en acupressuur, kleurentherapie, voeding. Bij de kleurentherapie gaat het er om welke kleur licht "de frequentie" van een ziek lichaamsdeel het meest beïnvloedt.

Het grootste deel van het artikel gaat echter over het testen van homeopathische middelen en voedingssupplementen, ja zelfs zaaizaden door middel van de Kirlian-fotografie. Op de Kirlianfoto's kun je duidelijk verschil zien, aldus Monique Hauzendorfer, tussen natuurlijke voeding en onnatuurlijke voeding. De krant had er dan ook een vijfkolomskop voor over: "Kirlian-methode scheidt kaf en koren bij natuurvoeding". En zo is deze veelzijdige vrouw zelfs al inkoop-adviseuze geworden voor een eenmansbedrijf in tarwegras. Dankzij Kirlian kan zij nu de kiemkracht vaststellen, zo verzekert ons verslaggever Gerard Smit.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

MET EEN KEURMERK

De voormalige staatssecretaris van volksgezondheid, drs. J.P. van der Reijden zal als voorzitter optreden van de stichting registratie alternatieve geneeswijzen. Zijn voorzitterschap moet blijkbaar de stichting het nodige gewicht èn gezicht verschaffen. Dat de alternatieven hem dierbaar waren heeft hij trouwens al eerder laten blijken.

De stichting wil alternatieve genezers, die een eigen praktijk voeren en aan bepaalde eisen voldoen een "*kwaliteitsmerk*" *verstrekken*.

Dit voorjaar heeft de voorzitter van de standsorganisatie van artsen, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Geneeskunst, KNMG, plannen uit de doeken gedaan om artsen een keurmerk te verschaffen. "Het keurmerk is een kwaliteitsgarantie van de beroepsorganisatie van artsen, die voldoen aan de eisen van bijscholing, van onderling toetsing en het onderhoud van samenwerkingsverbanden", zo noteerden wij toen uit de mond van voorzitter W.H. Cense.

Twee keurmerken dus straks: een "regulier" en een "alternatief". En hoe staat het met het keurmerk voor artsen die zich bezighouden met alternatieve verrichtingen? Kunnen die soms een dubbel keurmerk krijgen?

WAT WIL DE CSICOP?

Op de bres voor de kritische intelligentie

In 1976 richtte een hoogleraar in de filosofie te Buffalo in de Verenigde Staten het Committee for the Investigation of Claims of the Paranormal op, de CSICOP. Die organisatie wil de parapsychologie en de pseudowetenschap kritisch onderzoeken. Dr. Paul Kurtz vertoefde in oktober hier te lande voor het oprichten van een Nederlandse afdeling van CSICOP. In de bijlage Wetenschap en Onderwijs van NRC Handelsblad heeft Felix Eijgenraam een gesprek met Kurtz gepubliceerd.

Daaruit blijkt dat de hoogleraar uit Buffalo in 1975 een verklaring opstelde, samen met 186 wetenschapsmensen over de astrologie. Dat is een populair onderwerp, aldus Kurtz, maar het publiek hoorde nooit enige kritiek. "En dat terwijl er geen enkele bewijs voor is, integendeel: er zijn alleen maar bewijzen tegen. De verklaring, die onder meer door negentien Nobelprijswinnaars was ondertekend, kreeg veel aandacht in de media".

Kurtz is van mening dat er best eens wat tegenstoom mag worden gegeven. Er verschijnen jaarlijks duizenden boeken en tijdschriften over parapsychologie, UFO's, astrologie en wat al niet maar kritiek is er bijna niet. Welnu, die critiek wil de SCICOP laten horen. De paranomale uitdaging mag niet onbeantwoord blijven; de organisatie appelleert op het verantwoordelijkheidsgevoel van wetenschappers om het publiek te informeren over wat onzin is en wat niet. "Je kunt de SCICOP zien als een soort consumentenorganisatie", zo tekende Felix Eijgenraam op uit de mond van de Amerikaanse hoogleraar.

Weer eens de vliegende schotels

Volgens Kurtz is er op het ogenblik weer een hele UFO-rage. Voor wie dat na een aantal jaren mocht zijn vergeten — die UFO's, (afkorting van Unidentified Flying Object) zijn niet geïdentificeerde vliegende voorwerpen, beter bekend geworden als vliegende schotels. De nieuwe rage is het gevolg van een in Amerika verschenen boek Intruders van ene Budd Hopkins. Deze heer heeft een zorgvuldige" studie "gemaakt van de manier waarop niet minder dan 125 vrouwen door buitenaardse wezens uit UFO's onder hypnose werden gebracht, ontvoerd, verleid en verkracht...

Toch probeert de CSICOP alle paranormale claims onbevooroordeeld tegemoet te treden en ze serieus te onderzoeken. Tot nu toe echter is geen enkele claim overeind gebleven. Lezers van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij zal dit geenszins verbazen. Zomin als de opmerking van Kurtz — en we citeren andermaal Felix Eijgenraam — "Vaak is er sprake van bedrog. Soms is dat ordinair bedrog voor geldelijk gewin, soms ook bedriegen de mensen zichzelf".

In Nederland zou 41 pct. van de volwassenenen geloof hechten aan paranormale verschijnselen. Er is maar heel weinig tegenwicht, maar heel weinig contra-informatie. De wetenschappelijk critiek dringt

nauwelijks door. En dat terwijl de paranormale propagandamachine wel "wetenschappers" ten tonele voert om de claims kracht bij te zetten. Wederom: lezers van ons Actieblad zijn daar goed mee bekend. Een man met magische sokken die geneeskracht zouden uitstralen wist op de een of andere wijze gerenommeerde medici in zijn advertenties op te voeren als deskundigen die de bewering van de geneeskracht van de sokken ondersteunden met hun autoriteit.

Het geloof in het paranormale

Uit het gesprek met Paul Kurtz noteren we nog de volgende opmerkingen. Hij is namelijk van mening dat het geloof in het paranormale toeneemt met het afkalven van de traditionele religies. Hij vindt het geloof in het paranormale een even godsdienstig geloof als Christendom of Islam. De mens heeft nu eenmaal een diepgeworteld religieus instinct, een zeer sterke wil om ergens in te geloven. Vandaar de *transcendentale verleiding*. Een begrip dat Kurtz graag gebruikt en dat dan ook de titel was van het artikel in de wetenschapsbijlage van NRC Handelsblad.

Nog een citaat: "Het is werkelijk frappant. Wanneer er iemand opstaat die zegt dat hij paranormaal begaafd is wordt hij onmiddelijk door duizenden mensen geloofd, zonder ook maar het minste bewijs! De behoefte om in magische, occulte of bovennatuurlijke krachten te geloven is kennelijk diep in de menselijke psyche verankerd".

Tot zover prof. Kurtz, die meent dat de CSICOP de eerste organisatie is van skeptici sinds de tweede en derde eeuw, toen er de scholen bestonden van Epicuristen, Stoicijnen en Skeptici. In zijn pleidooi voor de kritische intelligentie heeft Kurtz ook gewezen op de enorme overdosis aan informatie die onafgebroken over de mensen wordt uitgestort. "We worden voortdurend gebombardeerd met allerlei claims en beweringen, of het nu gaat om medicijnen, economie, politiek, het paranormale of wat dan ook". Beoordeel dat alles maar eens, houdt het tegen het licht... wat blijft er van over? Wat kan men wel, wat kan men niet beoordelen?

Kurtz vindt dat het er met die kritische intelligentie niet zo best voor staat en hij wijst op het protestantse fundamentalisme soals zich dat in de Verenigde Staten de laatste jaren zo sterk heeft verbreid met zijn creationistische pseudo-wetenschap — het ontstaan van het leven naar de *letter* van de bijbel verklaard.

Op de lange duur echter zal de kritische intelligentie overwinnen, oordeelt prof. Kurtz. "De wetenschap is een geweldig creatief avontuur", aldus de Amerikaan, "dat grote bijdragen levert aan het welzijn van de mensen — denk alleen maar aan de medische technologie".

NRC Handelsblad vermeldde ook het adres waar informatie over de Nederlandse afdeling van SCICOP kan worden verkregen. Volledigheidshalve geven wij hier dat adres: drs. B. van Gelder, p/a Jodenbreestraat 23, kamer 2355, 1011 NH Amsterdam.

MET DIRK NAAR DE OERKNAL

Niets is ons te dol! Voor het studentenpastoraat van de Vrije Universiteit — voor zover bekend een wetenschappelijke instelling — gaf de *reïncarnatietherapeut* Dirk van den Brink onlangs een lezing. Zo'n reïncarnatie-therapeut, zo wordt ons uitgelegd, duikt samen met de patiënt in vorige levens (van die patiënt) op zoek naar de oorzaak van trauma's die zich in het heden manifesteren... Naar aanleiding van de lezing voor het studentenpastoraat had Arnoud van Soest van de Buitenveldertse Courant een gesprek met deze wonderdoener: een halve pagina met drie kolomsfoto en vermelding van het telefoonnummer van de therapeut.

Van den Brink werkt, zo blijkt, niet met hypnose maar hij laat de cliënt zinnetjes herhalen, die een diepere lading hebben. "Iemand zegt bijvoorbeeld regelmatig "ik loop steeds tegen een muur op". Als je dat maar vaak genoeg herhaalt, in verschillende toonaarden, dan maak je op een gegeven moment vanzelf contact met dat deel van je onderbewuste, waar de sleutel ligt die uiteindelijk tot dat gevoel van "tegen een muur oplopen hebben geleid", zo lezen we in het wijdlopige artikel.

De ketting schoonmaken

Eenmaal in vorige levens aanbeland "gaan we die hele ketting langs, de ketting schoonmaken heet dat, totdat je bij de bron bent aangeland. Zo kun je via de middeleeuwen in een Romeinse arena uitkomen waar je door de leeuwen wordt opgejaagd".

Soms volstaat één vorig leven, soms ook moet men wel tien levens doorlopen om bij de kern te komen. "Het is maar hoe sterk de echo van het verleden doorklinkt", aldus Dirk van den Brink.

Over de opleiding van deze recïncarmantie-therapeut worden we helaas niet ingelicht. De techniek om beelden van vorige levens op te roepen was eind 19de eeuw al door magnetiseurs ontdekt, beweert hij, maar om er iets mee te doen — dat was voorbehouden aan mensen in het kielzog van de regressie-therapieën die in het Californië van de jaren zestig zoveel opgeld deden. Zo ontstond naast de "oerschreeuw-therapie" (allerlei opgekropt verdriet er uit gooien), de rebirthing (je geboorte herbeleven) en de bio-energetica (het lichaamspantser afbreken, dat nare, onverwerkte emoties buiten de deur houdt) de reïncarnatie-therapie.

Daarmee gaat Van den Brink nogal ver. Hij is zelfs eens uitgekomen, niet bij de oerschreeuw, maar bij de oerknal, de Grote Knal, de explosie die als het begin van de schepping wordt gezien. Hij kan precies beschrijven hoe dat voelde. "Als een geometrische vorm, noem het een kristal, die in de oerzee dobbert, heel vredig, zonder dat je iets hoeft. En dan voel je een kracht van buiten die je daar uit wil halen".

Het kruidenvrouwtje als outcast

Niet altijd gaat Dirk zó ver. Iemand die zich een

"outcast" voelde bleek in een vorig leven kruidenvrouwtje te zijn geweest. Dat is tegenwoordig niet zo gevaarlijk, integendeel er valt goed mee te verdienen, al was het maar met het schrijven van occulte boeken. Maar in het verleden kon je wel eens op de brandstapel belanden. Vandaar dat gevoel van outcast te zijn.

In de loop van het gesprek voelt Van den Brink zich toch genoodzaakt om wat gas terug te nemen. "Niet alle sessies leveren spectaculaire beelden op". Maar kan Van den Brink die speurtocht langs vorige levens niet wetenschappelijk dienstbaar maken? Een goede vraag! En wat zegt Dirk: "Dat zie ik niet zo gauw gebeuren, want de wetenschap eist bewijzen en die kun je op die manier niet verzamelen".

Nederland op de Medica.
(Foto Düsseldorfer Messegesellschaft mbH - NOWEA.

NATUURMIDDELEN — WAT ZIT ER EIGENLIJK WEL IN?

In een ontspannen sfeer voltrekt zich telkenjare op de dag voor de opening van de Medica in de Noweahallen te Düsseldorf de persconferentie. Er worden zo terloops de waan van de dag doorgeprikt — congres en tentoonstelling zijn gericht op de serieuze praktijk. De Medica is de grootste tentoonstelling in zijn soort, het congres gericht op de nascholing van artsen is eveneens het grootste ter wereld. "Zo'n interdisciplinair congress" aldus prof. dr. Ernst Fromm, voorzitter van de Medica, "is eigenlijk een ongehoorde luxe". Elk thema wordt er controversieel behandeld. Er is de mogelijkheid tot een zinvolle bijscholing, gericht op de practijk. Een betreurenswaardige zaak vond prof. Fromm de terughoudendheid van de farmaceutische industrie. Er waren dit jaar — de Medica wordt van 18 tot 21 november gehouden — minder stands van de farmaceutische industrie dan voorgaande jaren.

Prof. Fromm vond dat de farmaceutische industrie zich op zulk een gelegenheid moet presenteren. Zij wordt in de politiek aangevallen, ook in de publieke opinie doet zij het niet goed omdat zij het milieu zou vervuilen, oude spullen zou verkopen in ontwikkelingslanden, mensen zou vergiftigen. Natuurlijk, er zijn wel eens fouten gemaakt. Het is echter verbazingwekkend dat ook bij jongere artsen die afkeer van de farmaceutische industrie bestaat. Maar 40 à 50 pct van de ziekten kunnen niet worden genezen zonder de produkten van de farmaceutische industrie! Denk daar even aan!

En wat die hooggeroemde *natuurmiddelen* betreft wees prof. Fromm zijn gehoor er op: men weet niet wat er in zit en men weet evenmin of het wel ongevaarlijk is.

Er waren bij het congres niet minder dan 1500 inleiders betrokken. De feestelijke openingsvoordracht ging over "de arts in het spanningsveld tussen techniek en menselijkheid". Prof. Rolf D. Berensmann, secretaris-generaal van de Medica zei op de persconferentie het volgende over de medische techniek: Onmenselijkheid is de ziekte en niet de poging de ziekte te genezen. Wie tegenwoordig de behandeling in ziekenhuizen critiseert als niet humaan en de afschaffing eist van de behandeling met apparatuur moet zich eens de vraag stellen of het niet veel humaner is dat een patiënt juist door de hulp van de medische techniek weken eerder uit het ziekenhuis kan worden ontslagen.

Op het congres werd bijzondere aandacht besteed aan de mogelijkheden die interferon nog kan bieden al komt de interferontherapie te laat tegen de infectie met het HIV-virus. Andere belangrijke onderwerpen die de nadruk op het congres kregen waren duizeligheid, de ziekte van Alzheimer, laserstralen. En ene Hans Tilscher uit Wenen, verbonden aan het orthopedische ziekenhuis van deze stad waarschuwde in een van de voordrachten tegen gevaarlijke gymnastiek: het draaien van romp en hals. Voor de hals beveelt Tilscher een oefening aan die men afgekeken heeft van de ijsberen in de dierentuin: het hoofd wordt naar boven gebogen, dan een keer naar rechts boven en een keer naar links boven gezwaaid zonder echter daarbij naar achteren te draaien.

En denk er aan, aldus prof. Berensmann tot de aanwezige journalisten: een middagslaapje helpt tegen een hartinfarct. En leg uw geneesmiddelen niet in het handschoenlaadje van uw auto: daar is het altijd wel zo'n 20 graden warmer. (De Medica trok ditmaal 87 bezoekers uit 65 verschillende landen, van de buitenlandse bezoekers was het aantal Nederlanders het hoogst).

DE STRIJD TEGEN DE KAALHOOFDIGHEID

Over kaalhoofdigheid is het laatste woord nog niet gesproken. Hoe lang hebben allerlei haargroeimiddeltjes niet den volke om de tuin geleid? Hoe lang hebben "alternatieven" niet heren der schepping zo geen gouden bergen toch wel haar op de kale kruin beloofd?

Het verhaal werd vroeger verteld van een "haarspecialist" die ten aanhore van de wachtenden een kaalhoofdige de deur uitliet met de opmerking "Neen meneer, voor U is geen baat meer", zodat men overtuigd kon raken van zijn eerlijke bedoelingen.

Elk jaar in november bereikt ons, dankzij onze oude vriend Kenneth H. McNall in de Amerikaanse staat Idaho "*The Old Farmer's Almanac*", met alle gegevens die men in zo'n boekje kunt verwachten, uivoeriger overigens dan de Enkhuizer Almanak, met weervoorspellingen etc. En met mengelwerk waarin nimmer een onderwerp dat de gezondheid raakt ontbreekt. Altijd, maar dan wel met humor, belicht van de kant van de niet-officiële geneeskunde. Met volkswijsheden en al. The Old Farmer's Almanac voor 1988 bevat zo'n humoristisch artikel over de kaalhoofdigheid onder de titel "Castratie en andere gegarandeerde manieren om kaalhoofdigheid te voorkomen".

Hippocrates wordt aangehaald, die de eerste was die opmerkte dat een eunuch nimmer last had van kaalhoofdigheid. De farmaceutische industrie van Upjohn is heden ten dage bezig met proefnemingen om met wat minder ingrijpende middelen de haargroei te bevorderen. Men heeft er nogal wat verwachtingen van. Zou er dan uiteindelijk toch raad zijn?

Waarom verliest een man zijn hoofdhaar? Er zijn nog altijd lieden die denken dat dat gebeurt wanneer men de kam van een dode gebruikt; volgens anderen geschied dat wanneer je geknipt haar het raam uitgooit zodat de vogels er nesten van maken. Andere oorzaak: de regen op je hoofd laten vallen tijdens de hondsdagen, sexuele omgang, sexuele onthouding, wonen in India... Maar men gelooft ook dat kaalhoofdigheid kan worden voorkomen door elke dag pastinaken (witte penen) te eten; ook zou het helpen je haar alleen te laten knippen op de eerste vrijdag van de volle maan, je haar in zout water te wassen, rum op je hoofd uit te gieten, je haar te wassen in het bloed van een vermoorde zuigeling of wel eunuch te worden.

Haargroeimiddeltjes zijn er vele — en ze zijn niet allemaal even smakelijk. Zoals bijvoorbeeld het raadje om de kale plek met verse koemest in te smeren of dagelijks een mengsel van wagensmeer en levertraan er op te wrijven. Ook zou men de kale plek kunnen inwrijven met het gif van een adder die bij volle maan is gevangen. Het legendarische berevet zou eveneens een goed smeermiddel zijn. Room helpt ook als het er op wordt gesmeerd mits een kat het aflikt.

DE WIND VAN VOREN

Wat een eer: als paragnost te worden uitgenodigd om het beeldscherm te versieren. Aanwezig in miljoenen huiskamers in den lande, herkend te worden op straat als "de paragnost", die bij Sonja Barend aanzat! Dit was het voorrecht van ene André Groote, een vertegenwoordiger van de jongste generatie paragnosten.

Ja, hij had de gave, zo verzekerde hij en hij vertelde hoe hij een vrouw uit de zorgen had geholpen door een droom uit te leggen, waaruit zou blijken dat zij zich opgesloten voelde. De hoorders aan tafel bij Sonja waren niet erg onder de indruk van de welbespraakte jongeman en het misprijzen viel van de gezichten af te lezen. Ene Barbara: "Je hebt wat gelezen in psychologische boekjes!". André: "Ik heb nooit een boek over psychologie gelezen". Maar hij verklaarde niet hoe hij aan al de begrippen aan de psychologie ontleend kwam, die hij zo kwistig in het rond strooide.

Journalist Wim Klinkenberg vond de exploitatie van de paragnostie gevaarlijk. André Groote had het antwoord klaar, al ging hij wijselijk niet op de vraag zelf in. Klinkenbergs reputatie als communist-oude stijl inspireerde hem tot de opmerking: "In de Sowjet-Unie zijn ook paranormalen. Maar ik zou er niet willen wonen".

Aanleiding tot Grootes verschijning in het programma van Sonja Barend was Veronica's "Parallax", waarin blijken van helderziendheid worden voorgeschoteld — overigens zonder enige terughoudendheid, laat staan kritiek. Bij Sonja Barend kreeg André Groote, die zich als paranormaal begaafde voor doet, in elk geval de wind van voren.

WAARSCHUWING

De prijs die een patiënt betaalt voor de behandeling door acupuncturisten, iriscopisten, magnetiseurs en dergelijke is hoog, zo heeft Gerard van Rooy, voorganger van de Volle Evangelie Gemeente te Utrecht gesteld. "Geestelijke gebondenheid, angst en apathie" ziet hij als gevolgen van de paranormale genezingsmethoden, waaronder Van Rooy blijkbaar ook de acupunctuurprikken rekent. Hij vindt dat het een levensgevaarlijke opvatting is iets goed te vinden als het maar helpt.

Aanleiding tot Van Rooy's waarschuwing is een experiment van het damesweekblad *Libelle. Dit* blad heeft via een brief alle bewoners van twee Utrechtse straten gevraagd om mee te werken aan een artikelserie over "hoe gewoon alternatieve therapieën zijn". De Volle Evangelie Gemeente heeft zich eveneens schriftelijk gewend tot die bewoners om niet in te gaan op de voorstellen van het week blad. "Er is een mogelijkheid met uw lichamelijke en psychische klachten tot God te gaan. Hij geneest en herstelt, verlost van uw verslaving en geeft vrede in uw leven".

Wie naar een paranormale genezer gaat zoekt baat bij een macht, die alleen maar op vernietiging uit is, zo heeft Van Rooy laten weten.

K n i p s e l s, v o u w b l a d e n ?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen